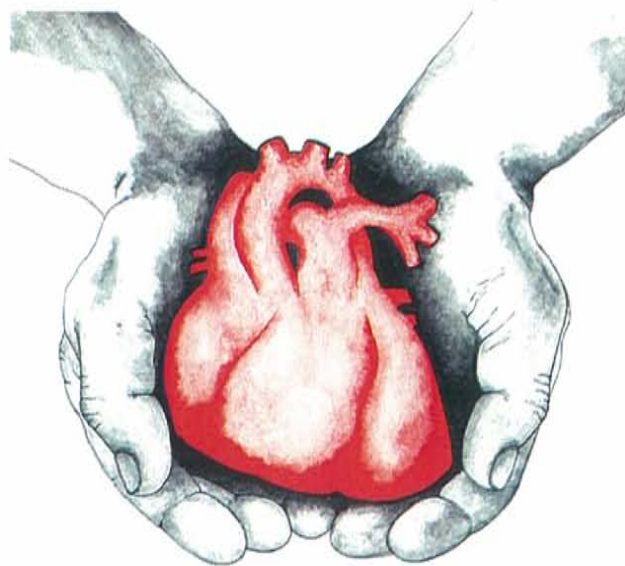


ԳՐԻԳՈՐ ՀՈԹՈՅԵԱՆ

ՄԻՐՏԷ ԱՓԻՒՆ ՄԷԶ

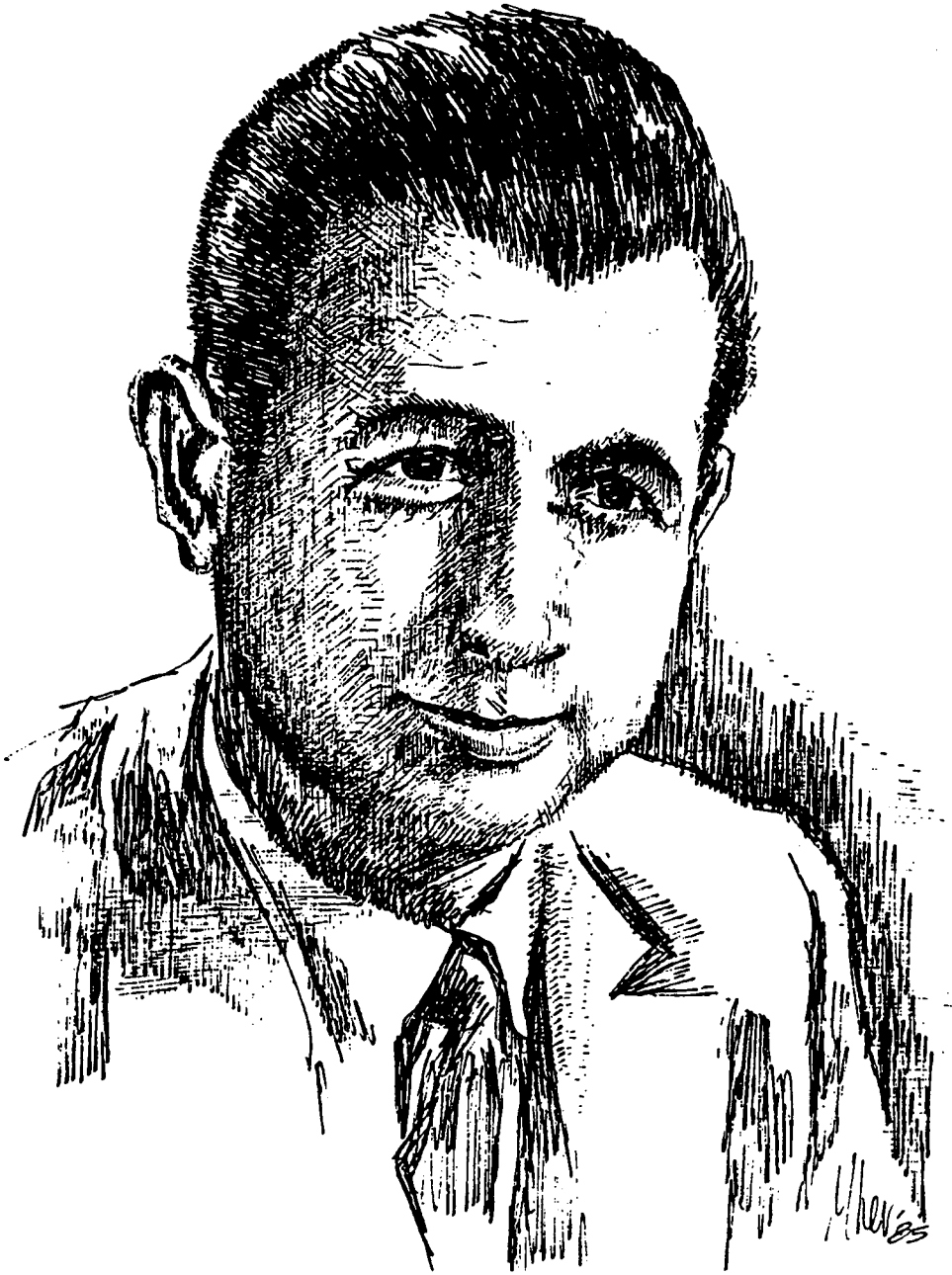
(ՔԵՐԹՈՒՒԱԾՆԵՐ)



ԹՈՐՈՆԹՕ-1987

ԳՐԻԳՈՐ ՀՈԹՈՅԵԱՆ

ՄԻՐՏԷ
ԱՓԻՆՆ ՄԷՋ
(ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ)



ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

<u>ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՈՒՆԶՈՎ</u>	<u>Էջ</u>
Հայաստանին	15
Երեւանին	17
Կարօտ հայրենական	18
Հայոց լեզու	19
Մեսրոպ Մաշտոց	20
Հայ դպրոցին	22
Հայաստանեայց Եկեղեցի	23
Ս. Էջմիածին	24

ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՈԳՈՐՈՒՄՆԵՐ

Փառք Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան	27
Տարփողական Հայաստանի Անկախութեան	29
Մայիսի օր մը պայծառ ու չֆնաղ	30
Հո՛ն...	33
Գէորգ Զաւուշ	35
Գալէ Սպաղանցի	36
Զօր. Դրօ Կանայեան	37
Տարօն Աշխարհ	38
Պատգամ հայութեան	41
Կոչ՝ հայ երիտասարդութեան	42
Արմատներս հայրենական	43
Հայ Յեղափոխական Բանակ	44
Քառեակներ	46

ԵՂԵՌՆԻ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

Ապրիլ 24	51
Զրոյց Եփրատին հետ	53
Ցասում	57
Եղեռնի Յուշարձանը	59

ՄՐՏԱՅՈՅՁ ԽՈԿՈՒՄՆԵՐ

Իմ զինակից ընկերներ	63
Ո՛վ ընկեր	64
Կարօտ մայրական	65
Կարօտ մանկութեան	66
Խոկում՝ Նոր Տարուան սեմին	67
Խօսք՝ Կաղանդ Պապուկյին	68
Միսաք Մեծարենց	69
Թաթուլ Հուրեան	70

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

Բնութեան հետ	73
Աղբիւրի մօտ	74
Դաշտերուն մէջ	75
Անձրեւը	76
Գարնանային	77
Զմեռնային	78
Ծառերը՝ ձմրան	79
Զմեռնային խոհեր	80

ՍԻՐԱՅԻՆ ՏԱԳՆԱՊՆԵՐ

Որոնում	83
Անկեղծութեամբ սիրեցի	84
Յուսալուում	85
Ա՛լ կը բաւէ	86
Անակնկալ հանդիպում	87
Ահա սիրտ մը	88
Զգիտցայ երբեք	89
Օրերը կեանքիս	90
Հանդիպում	91
Երջանկութիւն	92
Անոյ՛ ի սիրտիկ	93

Սիրածիս	94
Դեռ կը սիրե՞ս զիս	95
Կարօտ	96
Գիշե՛ր...	97
Կը սիրե՞ր զիս	98
Ինձմէ՛ ինչո՞ւ նեղուեցար	99
Արդեօ՞ք գիտես	100
Փախուստ	101
Մեր սէրը	102
Տեսիլ՛	103
Աղերսանք	104
Հաւատա՛ ինձ...	105
Խոստովանի՛ր...	106
Յիշե՛ զիս...	107
Սիրելիի մը որ կը մեկնի	107
Խորհրդաւոր աչքերուդ	108
Աշնան մեղեդի	109
Հրաժեշտ կու տաս	110
Դուն հեռացա՛ր...	111
Վերադարձի՛ր	112
Առանձին էր...	113

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԽՕՍԻՔԸ

Մեր նշանաւոր բանաստեղծներէն Միսաք Մեծարեւոյց այսպէս կը բնորոշէ բանաստեղծին կոչումը.—

«Բանաստեղծին ձայնը տիեզերական յարաբերութեան մը լարը պէտք է ըլլայ, բոլոր գոյութիւններու համադրական թրթռումովը աուցուն»:

Վերոյիշեալ խօսքին որպէս ամբողջացում կարելի է աւելցնել.— Բանաստեղծութիւնը բնութիւնն ու կեանքը, ժողովուրդի ոգին ու երազանքները կը ցոլացնէ ու կը պատճառաբանէ ժողովուրդին հասկընալի գեղեցիկլէզով ու պարզութեամբ, ճոխացած՝ զգացումով, գաղափարով, ապրումով եւ երեւակայութեամբ:

Սոյն նշանաբանէն մեկնելով կը հրատարակուի «ՍԻՐՏԸ ԱՓԻՆ ՄԷՋ» բանաստեղծութիւններու այս հատորը, առանց յաւանութիւնն ունենայու, որ անոնք օր մը հայ բանաստեղծութեան հազարամեայ տաճարին մէջ մտնելու եւ մնալու բախտին կրնան արժանանալ:

Հայ ընթերցողին ներկայացուած փունջ մը քերթուածներ են ասոնք՝ մեծ մտամբ դրուած պատանեկան եւ երիտասարդական օրերու արիւնիս մէջ եռացող զգայուն բջիջներու մղումով, որոնցմէ շատեր յոյս տեսած են հայ մամուլին մէջ:

Մնած ու մեծցած Հայկպի հայահոծ դպրութիւն հայաչունչ մթնոլորտին մէջ, սնած ու դաստիարակուած նուիրեալ հայ ուսուցիչներու, մտաւորականներու, խմբագիրներու եւ մանաւանդ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան հայակերտ հնոցէն ժայթքող հայաբոյր բոցերով, կեանքիս գլխաւոր իմաստը եղած է կարողութիւնն ու ներած չափով ծառայել ազգիս, դպրութեան եւ Հայ Մշակույթին՝ ուսուցչական ասպարէզով, գրելով եւ այլազան պարտականութիւններու գործադրութեամբ:

Հայաստանի սիրտէն՝ Սասունի սրբազան լեռներէն ժառանգած սիրտիս մէջ բոցալատող կրակը զիս երբեք հանդարտ չէ ձգած եւ պիտի չձգէ մինչեւ մահ, որովհետեւ արմատներս կը սերին անձնագոհ Ֆետայիներու այն փաղանգէն, որոնք իրենց կեանքը զոհարեցին հայ ժողովուրդի ազատութեան ճանապարհին:

Եւ, եթէ, հոգեկան խռովքներէս, մտածումներէս եւ ապրումներէս բխած ազգային, ազատագրական, մարդկային եւ բնարեղական սոյն քերթուածներով կարողացայ ապրու մնելու փոխանցել ընթերցողներու ս, ժողովուրդիս փոքր ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու անսահման գոհունակութիւնը պիտի ունենամ:

Գիրքս կը նուիրեմ վաղամեռիկ մօրս՝

ՄԱՐԻԱՄ ՀՈԹՈՅԵԱՆԻ

Անթատամ յիշատակին:

ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ
ԵՒ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՇՈՒՆԶՈՎ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՆ

Դարե՛ր-դարե՛ր լոյս ու խաւար հայ ֆերթողներ երգեցին,
Քու ցաւերդ ու փառքերդ, ազատութեան սէրդ հին,
Հերոսներուդ անանձնական նուիրումը բացառիկ,
Որոնք ինկան անմխիթար՝ հողիդ համար, հայրենի՛ք.
Ես ալ ահա անոնց նամբուն հետեւող մը անվարան,
Կը նուիրեմ քնարս քեզի, հերոսակա՛ն Հայաստան:

Կը նուիրեմ քնարս քեզի, հերոսական Հայաստա՛ն,
Կ՛ապրիմ քեզմով, քու անցեալով ու ներկայով ամէն ժամ,
Քեզ կը պաշտեմ ամբողջ հոգուով ու հաւատով խորարմատ,
Պատրաստ տալու կեանքս պարման, քեզ պահելու անարատ.
Դո՛ւն մեր փառքը կոթողական, անմեռ յոյսը ապագայ,
Նուիրական մայր սիրասուն՝ իմ Հայաստան հնամեայ:

Նուիրական մայր սիրասուն՝ իմ Հայաստան հնամեայ,
Կը հաւատամ օր մը պայծառ պիտի կրկին բարձրանայ,
Դրօշն հայոց աստանդական Արարատի գագաթին,
Զքնադագեղ Տարօն ու վան պիտի դառնան քու գրկին,
Եւ աշխարհացրիւ որդիներդ նոր աւիշով պիտի գան
Ակօսելու դաշտերդ խոպան՝ աւերակուած Հայաստան:

Ակօսելու դաշտերդ խոպան՝ աւերակուած Հայաստան,
Քանի հիմա հոն կը բուսնին տատասկ ու փուշ ընդունայն,
Հայ քրտինքը չորցած է հոն, անապատ է ամէն կողմ,
Վայրագ ու խօլ մարդ-գագաններ ժանիքներով մթաւոդ,
Քանդած-փշրած են խնկելի վանքերը մեր սրբազան,
Իմ Հայաստան լուսանաճանջ՝ մշակոյթի օթեւան:

Իմ Հայաստան լուսանանց՝ մշակոյթի օթեւան,
Քեզմէ ծնան անգուգական հաննարները մարդկութեան,
Նարեկացին՝ աղօթասաց՝ քերթողութեան հսկայ բերդ,
Շիրակացին մեծ գիտնական եւ Մեսրոպը ազգակերտ,
Վարուժանը հրաշածին եւ Չարենցը բոցաշունչ,
Յարգա՛նք հողիդ ազնուական, իմ Հայաստան քաղցրահունչ:

Յարգա՛նք հողիդ ազնուական, իմ Հայաստան քաղցրահունչ,
Զիւնասպիտակ գագաթներով վէս լեռներուդ անմոռնչ,
Կարկաչահոս աղբիւրներուդ վնիտ ջուրին սառնորակ,
Արագավազ խոր գետերուդ հզօր երթին անպարփակ,
Անտառներուդ հմայագեղ եւ դաշտերուդ անսահման,
Կեանքս ու հոգիս մատաղ քեզի, դրախտային Հայաստան:

ԵՐԵՒԱՆԻՆ

Ծնած տարագիր քու գիրկէդ հեռու,
Օտարութեան մէջ՝ հայրենակարօտ,
Բայց դուն իմ մայրն ես հարագատ ու մօտ,
Ու բալասանը անթիւ վերբերու:

Ինչպէ՞ս երգեմ քեզ, իմ մայր Երեւան,
Որ արժանանամ քու սիրոյն վսեմ,
Քու գոյութեամբը կ'ապրիմ, կը շնչեմ,
Ու հայութեամբս կը հպարտանամ:

Դարեր նեղելով մեր օրին հասար,
Էրերունիէն Երեւան դարձար,
Անթեղուած կայծով վերընձիւղուեցար,
Մշտավատ ջահով լուսաւորուեցար:

Թէեւ թշնամին Եդեռնով ջարդեց,
Աշխարհով ցրուեց հայ ազգը համայն,
Բայց դուն յաւերժ ես՝ պտուղ փաջութեան,
Սարտարապատը քու փառքը կերտեց:

Դո՛ւն ես մեր յոյսը, կեանքը, ապագան,
Մեր երազներուն ապաւէն վերջին,
Քեզմով պիտ' հասնինք վեհ Արարատին
Ու սուրբ հողերուն մեր պապենական:

ԿԱՐՕՏ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱՆ

Իմ հեռաւոր հայրենիքիս կարօտէն
Կ'ապրիմ մեղմիւ ու կը հալիմ մոմի պէս,
Իմ հայրենի բորբ արեւի շողերէն
Պիտի տաքնա՞մ, թէ պիտ' սառիմ ես անտես:

Կ'ապրիմ օտար այս ափերը գաղթական,
Անհայրենի կեանք մուժ է գերդ գիշեր,
Հայկեան ոգին կը խաթարուի անպայման,
Եթէ չըլլայ հայրենիքը յուսաբեր:

Հայրենիքիս երկնքին տակ կապուտակ
Կ'ուզեմ նախրել թռչունի մը թռիչքով,
Ափով գգուել լեռներու ձիւնն սպիտակ,
Ու համբուրել հայրենի հողը բերկրանքով:

Հայրենիքս թէեւ փոքրիկ բայց հօր,
Անպատմելի հրաշքով մը օրհնաբեր,
Ոտքի կանգնած կը կառուցէ ամէն օր
Արդիական մեծ քաղաքներ ու գիւղեր:

Սակայն, ափսո՛ս, ես չեմ կրնար մաս կազմել
Մեծ գոռիին, որ կը մղուի հոն անձայն,
Կ'ուզեմ ե՛ս ալ տաք էրտինքով ոռոգել
Հայրենիքիս շինութիւնը սրբազան:

ՀԱՅՈՑ ԼԵԶՈՒ

Կու գամ այսօր հայարտօրէն քու փառքերը գովերգելու,
Պաշտամունքով տարփողելու սուրբ գիրերդ Մեսրոպածին,
Երկրի վրայ տարտղնուած հնադարեան հայոց ազգին
Սերունդները իրար գօղող, մեր մայրենի չֆնա՛ղ լեզու:

Զմայլելի երաժշտութեամբ մեղեդի մ'ես դուն վարարուն,
Մեր հնամեայ տաճարներէն վեր բարձրացող աղօթքի սիւն,
Մեր եռանդուն շինականի ու հովիւի շրթունքներուն
Յաւերժօրէն թրթռացող, անմահական երգերու տուն:

Անդնդախոր մեր ձորերէն հոսող ահեղ գետի նման
Կը սուրաս յար վագճով անսանձ դէպի պայծառ մեր ապագան,
Ու բարձրաբերձ Արարատի վրայ հանգչող որպէս տապան
Դուն կը մնաս անխոցելի, անաղա՛րտ ու յաւերժական:

Երկրագունդի չորս ծագերուն սփռուած հայ բեկորներուն,
Հանապարհը կորսնցուցած գաւակներուն փարո՛ս ես դուն,
Սուրբ Սահակէ եւ Մեսրոպէ փոխանցուած սերունդներուն,
Հասած մեզի նոր աւիշով, լուսապայծառ մայր սիրասուն:

Դարե՛ր-դարե՛ր վահան եղար Հայաստանը ամայացնող,
Կործանարար խուժաններուն վատթարագոյն գոռիին դէմ,
Դարե՛ր-դարե՛ր, որպէս արեւ մշակոյթի պայծառադէմ,
Հանանչներդ տարածեցիր այլ երկիրներ մութ ու նիրհող:

Ինչքա՛ն երգեմ գրչով սկար գեղեցկութիւնդ անմահական,
Կարծես երբեք չեմ գովերգած՝ սրտիս խորէն ու ջերմագին,
Կը խոնարհիմ ես գլխահակ արմենական մեծ հաննարին,
Որ ստեղծեց լեզուն այս վեհ որպէս ամրոց հայրենական:

ՄԵՍՐՈՊ ՄԱՇՏՈՑ

Մեսրոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ պանծալի վարդապետ,
Լոյսի աղբիւր, նախախնամեալ գիտնական,
Վէհ տեսիլփիղ արգասիքով ազգակերտ,
Ստեղծեցիր այբենգիւմը հայկական:

Մեսրոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ հաննարեղ մարգարէ,
Միտք անպարփակ, հորիզոններ վերձանող,
Մտածումիդ տուած իտէա՛լ կապարէ,
Հայոց լեզուին տուիր տառեր լուսաշող:

Մեսրոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ կենսատու արեգակ,
Զոհողութեան հրաշափառ ատրուշան,
Կրանիթեայ կամփիդ ուժով անխորտակ,
Հայոց լեզուին տուիր գիրեր սրբազան:

Մեսրոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ առաջնորդ հոգեթով,
Հայ պատմութեան յաւերժական Արարատ,
Սուրբ երազիդ իրագործած խորհուրդով,
Հայոց լեզուն մնաց կայտառ, անարատ:

Մեսրոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ անբասիր առաքեալ,
Հայ դպրութեան լուսապայծառ դափնեկիր,
Որոնումիդ տուած թելեր հրափայլ,
Հայոց լեզուն անմահական դարձուցիր:

Մերոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ գիտութեան ուսիվիրայ,
Իմաստութեան անգուգական ջահակիր,
Նպատակիդ տուած մարմին պողպատեայ,
Հայ դպրութեան ոսկեդարը կերտեցիր:

Մերոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ դիւցազուն Նայիրեան,
Մշակոյթի քանարաւոր սերմնացան,
Նուիրումիդ հօօր թափէն յաղթական,
Հայ դպրութեան անդաստաններ հերկուեցան:

Մերոպ Մաշտո՛ց, ո՛վ խորախոյզ գիւտարար,
Մեծ հրաշքէդ տասնըհինգ դար ետք ահա,
Կու գամ հպարտ ողջունելու միշտ դալար
Յիշատակդ ու սուրբ գործդ յակինթեայ:

ՀԱՅ ԴՊՐՈՑԻՆ

Կանգուն կը մնաս, որպէս ատրուշան,
Հայ ժողովուրդի կամֆով անսասան,
Որպէս անառիկ բե'րդ հայոց լեզուին,
Որպէս դարբնետո'ւն հայոց հոգիին:

Ես քեզ կը սիրեմ այնպիսի' սիրով,
Ինչպէս սիրած եմ մայրս հոգեթով,
Ես քեզ կը պաշտեմ այնքա՛ն հաւատով,
Որքան պաշտած եմ ազգս իմ կեանքով:

Դո'ւն հայ ոգիի վսեմ Արարա'տ,
Հայկէն արձակուած մարտագոռ գեղարդ,
Սահակ-Մեսրոպի հանճարով վառած,
Լուսաբաշխ կանթե'ղ, անմահութեան կա'յծ:

Դուն արեւածին լոյսի սուրբ խորա'ն,
Հայ գոյամարտի պողպատեայ վահա'ն,
Ինքնանանաչման սրտագին մատեան,
Ազատութեան տենչ, յոյսի շատրուա'ն:

Դո'ւն հայակերտման հնո'ց մշտավառ,
Հայ մշակոյթի աւի'շ կենարար,
Թարգմանչաց թափած ֆրտինքով արդար,
Հայոց պատմութեան բացիր ոսկեդա'ր:

Դո'ւն հայ հոգիի աղօթք երկնահաս,
Հայրենաբաղձ տա'ղ, պանդուխտի երա'գ,
Գիտութեան ամրո'ց, իմաստութեան ջահ,
Ազգային փառքի յաւերժական գա'հ:

Դո'ւն հայ հաւատքի շքեղ շարակա'ն,
Քուչակեա'ն քառեակ, ե'րգ կոմիտասեան,
Դարերը նեղած հասած այս օրուան,
Մի'շտ կանգուն մնաս Դպրոց Հայկակա'ն:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻ

Հայաստանեայց հնաւանդ եկեղեցի սրբազան,
Մայր սիրասուն, հոգեպարար, անկեղծ սիրոյ շատրուան,
Լուսաճաճանչ հաւատփոյ հանգանակով օրհնաբան,
Լոյսով կ'օծես հոգիիս արմատները խոհական:

Խորախորհուրդ ծէսերուդ յուզաթրթիւ շունչին տակ
Հասակ առի, հայացայ՝ Աստուածային երկիւղով,
Հոգիս ցնծաց խանդակաթ պաշտամունքով, աղօթքով,
Երբ հայկական խորանէն կը մատուցուէր պատարագ:

Դուն ուսուցիր ինձ քալել հայու պայծառ ուղիով,
Ըլլալ պարկեշտ հայորդի՝ առաքինի գործերով,
Պահել տոհմիկ բարբերն աւանդներու ջրտուփով,
Հպարտութեամբ գրահուիլ նախնիքներու հաւատքով:

Քու յարկին տակ խնկարոյր հայու հոգին կը խայտայ,
Երաժշտութիւն կը դառնան շարականներ ու խօսքեր,
Ակնածանքով կը յիշուին հայ բիւրաւոր վկաներ,
Հայրապետներ սրբակրօն՝ որպէս լոյսի մանանայ:

Խաչքարերը սրբատաշ տանարներուդ բիւրաւոր
Զաւակներուդ ծովացած արիւնով են շողախուած,
Որոնք դարեր շարունակ պայքարած են, դիմադրած
Ոսոխներու մոլուցքին, քանդումներու ահաւոր:

Սակայն, ահա կը կանգնիս կենդանութեան նոր շունչով,
Հաւատացեալ սրտերու նուիրական խոյանքով,
Որպէս սիրոյ ատրուշան՝ հրաշագեղ ոգիով,
Յաւերժօրէն փարոսուող Լուսաւորչի կանթեղով:

ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾԻՆ

Դարե՛ր են անցեր, տանջալից դարեր,
Եւ բազում վանքեր փլեր, քանդուներ,
Բայց դուն կը մնաս որպէս վսեմ սին,
Մեր լոյս հաւատփին, Սուրբ Էջմիածին:

Հիմնարկութենէդ անցած են դարե՛ր,
Տեսած ես անթիւ փորձանք եւ աւեր,
Բայց կը սլանան գմբէթներդ հին,
Դէպի ամպերը մեր հայրենիքին:

Դարե՛ր շարունակ մեր լոյս հաւատփին
Փարո՛ւր դարձար առեղծուածային,
Լոյսդ սփռեցիր խաւար սրտերու,
Հրաշքով հասար պայծառ օրերու:

Դարերու անցով դափնեցիր փառքեր,
Վեհ իմաստութեա՛մբ դիզեցիր գանձեր,
Մեր հնադարեան եկեղեցիին,
Մնա՛ միշտ կանգուն, Սուրբ Էջմիածին:



ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ՈՔՈՐՈՒՄՆԵՐ

ՓԱՌՔ ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿՑ ՈՒԹԵԱՆ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն...

- Ոգեդինացած հմայք, հանճարներու արգասիք,
Դո՛ւն, Վահագնեան շունչով, շանթի մը պէս բոցավառ,
Ստրկացուած հայութեան արիւնէն ծնար,
Որպէս հրաշք լուսավառ...:

Դաշնակցութիւ՛ն...

- Զոհողութեան շատրուան, նուիրեալներու բանակ,
Դո՛ւն, Ժառանգած Սասնոյ Դաւթի թուր կայծակին,
Հեծած անոր հուր Զալալին,
Գերեվարուած հայութեան հոգիին մէջ,
Ազատութեան անմեռ սերմեր ցանեցիր:

Դաշնակցութիւ՛ն...

- Հերոսներու փառանգ, պայքարի շեփոր,
Դո՛ւն, լուսածին մարտիկներուդ կրանիթեայ բազուկներով
Զախջախեցիր ու մաքրեցիր ամենագգեայ թշնամիներ,
Ոնրագործներ՝ արիւնախում, դաւաճաններ՝ հայրենատեաց:

Դաշնակցութիւ՛ն...

- Գերբնական ոյժ, Հայկեան Ոգի՛,
Դո՛ւն, վրիժառու խոյանքներով սրաթոխչ,
Ինչպէս արծիւ երկնասլաց,
Որպէս քաջ պահակ հսկեցիր անվերջ,
Հայ ժողովուրդի պատուին եւ ինչքին,
Եւ ահ սփռեցիր ճիւղներուն գիշատիչ:

Դաշնակցութիւ՛ն...

- Զիրագործուած իտէալներու յո՛յս,
Ազգային փառքի անխոնջ ախոյեան,
Դո՛ւն, արհաւիրքի սպանդներէն հազիւ ճողոպրած
Հայ ժողովուրդին ապրելու կա՛մք ներշնչեցիր,
Եւ հերոսական գուպարներէն կենդանացած,
Կերտեցիր հայրենիք՝ ազատ ու անկախ:

Դաշնակցութիւն...

- Հայ ոգիի բերդ, ազատութեա՛ն ջահ,
Դո՛ւն, հիմնադիրներուդ ու բիրաւոր նահատակներուդ
Նուիրական օրինակով անանձնական,
Սորվեցուցիր ողջ հայութեան,
Նուիրուելու եւ գոհուելու,
Հայրենիքի ազատութեան սուրբ երազին:

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւն...

- Յոյսի՛ աղբիւր, խոր հաւատքի ներշնչարան,
Դո՛ւն, ծնունդէդ ի վեր որպէս պաշտպան հրեշտակ,
Վահան եղար հայութեան ոսոխներուն դէմ բարբարոս,
Եղի՛ր ընդմի՛շտ՝ քաջարար, դարե՛ր-դարե՛ր շարունակ,
Լուսաւորէ մեր ուղին, առաջնորդէ գերդ փարոս:

ՏԱՐՓՈՂԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԵԱՆ

Ե՛ս,
Արիագարմ հայորդի մը աներեր,-
Խրոխտ կանգնած՝ նակատս վե՛ր,
Կու գամ այսօր երկրպագել,
Վեց դարերու ստրկութեան շղթաները բզկտող՝
Հայաստանի անկախութեան նառագայթող արեւին:

Ե՛ս,
Գարնանային օրով այս հմայիչ,-
Բնութեան չֆնաղ փթթումին հետ,-
Կու գամ այսօր ոգեկոչել
Հայոց երկրի հրաշածին Ազատութեան,
Արիւնաներկ թուականը պատմական:

Ե՛ս,
Հայորդի մը ազատատենչ,
Կու գամ այսօր հպարտութեամբ տարփողել
Հայրենիքի Ազատութեան փա՛ռքը կերտող,
Ապրելու կամ մահանալու տենդով ապրող
Դիւցազնական ու անխորտակ ցե՛ղը վսեմ:

Ե՛ս,
Զաւակը ազնիւ ազգին արմենական,
Թաթխած գրիչս բոսորագոյն սրտիս արեան,
Կու գամ այսօր որպէս դրօշ պանծացնել
Քաջահամբաւ ու անձնուրաց՝ հազար-հազար՝
Հերոսներու անթառամ յիշատակը լուսավառ:

Ե՛ս
Հայորդի մը՝ հերոսներու կամֆով զինուած,
Կու գամ այսօր ակնածանֆով
Բիւր յարգանքս մատուցանել
Անկախութեան ծիածանը կաղապարող ժողովուրդին,
Ու նայիրեան սուրբ աշխարհի անմեռ կամֆին:

ՄԱՅԻՄԻ ՕՐ ՄԸ՝ ՊԱՅԾԱՌ ՈՒ ԶՔՆԱՂ

Հայաստա՛ն Աշխա՛րհ...

Վեց մութ դարերու անարգ գերութեան
Եւ ստրկութեան շղթայով հիւծած,
Վայրագ ցեղերու կեղեփումներէն
Ու հալածանքներէն ընդմիշտ տանջուած,
Միամտաբար՝ անկեղծ կարծուած
Բարեկամներէ չարաչար խաբուած,
Զոհ գացած յանախ անոնց խաղերուն,
Անուրդի դրուած անոնց շահերուն,
Յանախ կողոպտուած եւ աներակուած,
Ապա Եղեռնի արհաւիրքներով,
Զարդուած-էշուած հայրենի հողէն,
Ի սպառ ջնջուած կարծես ֆարտէսէն,
Գերեզման դարձած՝ աղէկէզ տեսով,
Խաւար էր պատած Աշխարհը Հայոց,
Սակայն հրաշքով կեա՛նք առիր յանկարծ,
Յարութիւ՛ն առիր մոխրակոյտերէն,
Փիւնկի նման հոգի առնելով,
Խրոխտ կանգնելով դահիճներու դէմ,
Վեհ արիութեամբ՝ ամբողջ հասակով,
Որպէս նորօրեայ Սասունցի Դաւիթ,
Կայծակէ Թուրդ մերկացնելով,
Ահեղ գոռացիր՝ շանթահար ձայնով՝
-«Կա՛մ, կը մնա՛մ»...

Մայիսի օր մը՝ պայծառ ու չֆնաղ...

Քաջ որդիներուդ ծով արեան գնով,
Լին դարձած թէեւ՝ ծով դառնալէ վերջ,
Հսկայ լեռներդ գերի ձգելով,
Բարբարոսներու կրունկին ներքեւ,
Եկար փարեցար վերջին ամբոցին,
Լուսաւորչի կանթեղով զինուած
Վէ՛ս Արագածին:

Լինլէ յետոյ ծովակը Վանի,
Զրա՛հ դարձուցիր լինը Սեւանի,
Ա՛յ նահանջ չկա՛ր,

Ո՛չ ալ՝ պարտութիւն,
Ազատ էր հայր իր հողին վրայ,
Ու կերտուեցաւ
Անկա՛խ Հայաստան,
Հայկական բանա՛կ,
Եռագոյն դրօշակ,
Որպէս յուսատու փարո՛ս մշտավառ,
Հայ բեկորներու անմար երազին,
Ազատ ապրելու անոնց խոր կամֆին՝
Մայիսի օր մը՝ պայծառ ու չքնաղ...

Ժողովուրդ Հայո՛ց...
Ստրկութիւնը գէնով թօթափած,
Սակայն մնացած միմակ ու անտէր,
Նախնիրներ տեսած, գաղթական դարած,
Մնացորդացով ապաստան գտած՝
Քաղաք Երեւա՛ն եւ Էջմիածի՛ն,
Բռնցֆուեցա՛ր,
Արամի շունչով՝
Վերափոխուեցա՛ր,
Նոր վարդաններու եւ Ղեւոնդներու
Քաջութեան կոչով՝
Ոգեւորուեցա՛ր
Ու կենդանացա՛ր...
Ծոցէդ դուրս եկան բազում հերոսներ,
Հայկեան ոգիով սնուած մարտիկներ,
Որոնք երդուեցա՛ն,
Իմացեալ մահով ու խիզախութեամբ,
Կռու ընդառաջել մահուան շեփորին,
Պաշտպանել հողը սուրբ հայրենական,
Պատի՛ւը հայուն,
Սրբութիւննե՛րը,
Մագաղաթնե՛րը մեր նուիրական...
Իրենց մարմինը վահան դարձուցած,
Թուրք դահիճներու կապարներուն դէմ,
Ու դիւցազնական գոյամարտերով,
Վե՛րջ տուին անոնց դժիտեմ ծրագրին.
Սարտարապատէ՛ն
Ղարաֆիլիսա՛

Ու Բաշապարա՛ն,
Պատի՛ւ հայ բազկին,
Մղուեցան հուժկու նակատամարտներ,
Վառօդի հոտէն չորցան ծաղիկներ,
Գարնան բոյրերը հողմացրիւ դարձան,
Երկինքէն իջած ծուխով ու մուխով,
Կոխ էր դաժան, ահեղ նզնաժամ,
Հայութեան համար կենաց ու մահուան...
Սակայն ծագեցաւ արեւ ցնծութեան,
Հայ ազգը յաղթե՛ց...
Նամարդ թշնամիդ փախաւ պարտուած,
Եւ այս յաղթութեամբ նակատագրական,
Կերտուեցաւ փա՛ո՛ւ Հայոց Պատմութեան.
Հնչեցին զանգերն վերածննդեան՝
Մայիսի օր մը՝ պայծառ ու չճնաղ...

ՀՈՐՆ...

Հո՛րն...

Ուր մեր պապերուն գերեզմանները կը գտնուին,
Ուր Արարատը խրոխտ կ'իշխէ՝
Զիւնէ գլխարկը գլխուն,
Ուր այգիները կը տարածուին՝ պտուղներով փաղցրահամ,
Ուր Էջմիածնի գմբէթները կը բարձրանան երկնասլաց,
Ուր լազուարթ Սեւանը միշտ գեղատեսիլ կը պսպղայ,
Օր մը, վայրագ բռնակալութեան շղթաները փշրուեցան:

Հո՛րն...

Ուր ֆառագագաթ Արագածը կը մայրանայ,
Օրհնաբեր ամպերու ոլորտներուն մէջ,
Եւ երկինքը խորագգաց կու լայ ի տես այս պատկերին,
Ուր մայր Արաքսը կը հոսի փրփրաթէզ
Ու կը բաշխէ իր ջուրերը մայրական
Հայրենիքի ծարաւ հողին,
Օր մը, հնչեցին զանգերն ապստամբութեան:

Հո՛րն...

Ճանանչագեղ ազատութենէ ետք,
Երբ տիրեցին սարսափելի բռնակալներ,
Փետրուարեան պայծառ առաւօտ մը,
Հայկեան ցեղին ազատատենչ ժառանգորդներ,
Դաժան վարչաձեւի մը արիւնարբու եւ անմարդկային
Տիրապետութիւնը խրոխտաբար խորտակեցին,
Անկախութեան տիրացումի անբանտելի ոգիով:

Հո՛րն...

Գետանման հոսող արեան ճապաղիքներու մէջէն անցած,
Ինկած սովամահութեան զագրելի ճիրաններուն տակ,
Վահագնեան ոգին անգամ մըն ալ կենդանացաւ,
Մոխրացած փիւնիկի նման մարմնացաւ,
Բանտերու մէջ կացինահար հերոսներուն ի խնդիր,
Բարձրացան գէնէրն ազատութեան,
Եւ էշուեցան բռնակալ ուժեր մեր հողերէն սրբազան:

Հո՛ն...

Ուր հայութեան տարագիր բեկորները տանջուած,
Երկարատեւ մահառումներէ ու պայքարներէ ետք,
Հազիւ գտած իրենց նոր օթեւանը հայրենի,
Հազիւ շնչած անոյշ բոյրը Հայաստանի,
Ազատութիւնն անարգօրէն խլուեցաւ՝
Ժողովուրդէ մը անմահութեան սահմանուած:

Փա՛ո՛հ...

Հազար փա՛ո՛հ այն վեհ ոյժին Արմենական,
Որ իր արիւնով կերտեց Հայաստան,
Փա՛ո՛հ, հազար փա՛ո՛հ բոլորին,
Մեր մայրերուն, հայրերուն,
Մեր բիւրաւոր գոհերուն,
Անկախութեան իրենց անշէջ երազին...:

ԳԷՈՐԳ ԶԱԽՈՒՇ

Դաշնակցական խոնա՛րհ հերոս, խրոխտ հայդուկ Գեորգ Զաւուշ,
Հպարտութեամբ կ'ոգեկոչեմ յիշատակդ, ո՛վ դիւցազուն,
Ակնածանձով կը թերթատեմ հեւքը կեանքիդ փառնով զեղուն,
Պաշտամունքս կը ծովանայ քեզի հանդէպ, ո՛վ քաջազուն,
Դաշնակցական խոնա՛րհ հերոս, խրո՛խտ հայդուկ Գեորգ Զաւուշ:

Ազատութեան վե՛հ առաքեալ, քաջահամբաւ Գեորգ Զաւուշ,
Այսօր, կրկին, կ'ուրուագծուի դէմքդ պայծառ ու սիրաշող,
Դաշնակցութեան բոսորագոյն դրօշին տակ նառագայթող
Արիաբար կը շեփորես ըմբոստութեան լո՛յսը ծագող,
Ազատութեան վեհ առաքեալ, քաջահամբաւ Գեորգ Զաւուշ:

Ազգամիջեան գործակցութեան հաւատացեալ Գեորգ Զաւուշ,
Քաղաքական սփանչելի գիտակցութեամբ ու հմայնով,
Դաշնակցեցար թշնամիիդ հետ բախտակից եւ երդուելով
Պաշտպանելու պատիւ ու հող՝ պայքարելով զէնքի ուժով,
Ազգամիջեան գործակցութեան հաւատացեալ Գեորգ Զաւուշ:

Հերոսներու հերո՛ս եղար, սէգ արծիւը՝ մեր սարերուն,
Քաջ անուկէդ սարսափեցաւ դահնապետը՝ Սուլթան Համիտ,
Զինակիցներ ունենալով Մակար, Գալէ պայծառամիտ,
Մեղմացուցիր տառապանքը եւ վիշտերը ժողովուրդիդ,
Հերոսներու հերո՛ս եղար, սէգ արծիւը՝ մեր սարերուն:

Դաժան մարտին մէջ Սուլուխի կեանքիդ լոյսը խաւարեցաւ,
Դո՛ւն, որ բոլոր կռիւներէն դուրս կու գայիր մի՛շտ յաղթական,
Եւ ո՛չ մէկ ոյժ կրնար զսպել զէնքիդ ջաղբը հրահոսան,
Դո՛ւն պայքարի ահեղ կայծա՛կ, վրէժի շա՛նք եղերական,
Դաժան մարտին մէջ Սուլուխի կեանքիդ լոյսը խաւարեցաւ:

Այն ազգը որ քեզի ծնաւ, այլ հերոսներ դեռ կը ծնի,
Փա՛ռք ու պատի՛ւ Դաշնակցութեան որ քեզի պէս հերոս ունի,
Դո՛ւն ժառանգած խիզախ ոգին Մամիկոնեան հօգօր տոհմի
Ոսոխներու դէմ կանգնեցար՝ ինչպէս Դաւիթ անպարտելի,
Այն ազգը որ քեզի ծնաւ, այլ հերոսներ դեռ կը ծնի:

ԳԱԼԵ ՍՊԱՂԱՆՑԻ

Սպաղանցի Գալէ անմահ ֆետայի,
Ըմբոստ զաւակ խիզախ Սասնոյ տենդավառ,
Ազատութեան ջահը բռնած ամեհի,
Թափառեցար գիւղէ գիւղ եւ սարէ-սար:

Դաշնակցութեան դրօշին տակ ոգեպաշտ,
Կազմած փաղանգ հերոսներով ուխտադիր,
Իջար սարէն հասար մինչեւ Մշոյ դաշտ,
Զէնքը ձեռքիդ որպէս պահակ հսկեցիր:

Ոտխներու դէմ ծառացար ֆաջաբար,
Զախջախեցիր բարբարոսներ անվարան,
Հասար կանչին ժողովուրդիդ անդադար,
Պաշտպանելով պատիւը վեհ Սասնոյ Տան:

Հեգահամբոյր ներաշխարհով խնկելի,
Նուիրումի ուղի բացիր պողպատեայ,
Ներշնչեցիր հաւատով մը պանծալի,
Հարիւրաւոր մարտնչողներ հետագայ:

Ծառայեցիր ժողովուրդիդ անսակարկ,
Հիւսելով բիւր հերոսական դրուագներ,
Հգօր կամֆով խոյանֆներով անխորտակ,
Թշնամիին դէմ կռուեցար անվեհեր:

Սուլուխի մէջ պաշարումով դաւադիր,
Մինչեւ վերջին փամփուշտներով կռուեցար,
Ասկարներուն դէմ դնելով ծերադիր,
Որպէս հերոս անվախօրէն զոհուեցար...

ԶՕՐ . ԴՐՕ ԿԱՆԱՅԵԱՆ

(Մահուան առթիւ)

Ո՛չ եւս է... հայ ժողովուրդի մեծ զաւակը տիտանեան,
Հերոսական խոյանքներու դիւցազունը Թորգոմեան,
Հայ լեռներու վէ՛ս Արծիւր՝ թռիչքներով անսահման,
Դաշնակցութեան վրիժառու հօօր ձեռքը անխափան,
Կերտիչն ահեղ Բաշ Ապարանի պատերազմի յաղթութեան,
Անմահ մարտիկ հերոսածին՝ Ընկեր Դրօ Կանայեան:

Մեր պատմութեան նգնաժամին հրապարակ դուռն իջար,
Որպէս լուսաստղ ճանանչաւոր, որպէս պաշտպան հրեշտակ,
Նեմեսիսէն առած հուրը վրիժառու գնդակիդ,
Ամենագգեան դաւաճաններ դուռն մաքրեցիր անհամար,
Դո՛ւն առաքեալ Դաշնակցութեան, որպէս մարտիկ անխորտակ,
Գացիր մեզմէ անդարձօրէն դեռ չհասած երազիդ:

Դո՛ւն որ կեանքդ անզուգական նուիրեցիր հայութեան,
Ու կերտեցիր հերոսական փառքը մեր նոր պատմութեան,
Զգայագիրիկ՝ գիշերային հոգեվարժիդ մէջ դաժան՝
Երբ աչքերդ կը փակէիր վերջին անգամ՝ յաւիտեան,
Տեսա՞ր արդեօք հայրենական Արարատը անմման,
Եւ Արաքսը լացակումաց երգե՞ց մահերգ մայրական:

Ինչպէս ասուպ մը լուսավառ գացիր մեզմէ ո՛վ անդարձ,
Հանգչեցնելու յոգնած մաշմինդ կոիւներէն անհամար,
Թողած դիակդ օտար ափեր, ընկերներու խնամքին,
Սակայն հոգիդ հայրենաբաղձ, -վստահ գիտեմ, -վերամբարձ
Հայաստանի երկնքին մէջ կը սաւառնի անդադար,
Մինչեւ հասնի կատարումը չիրագործուած փափաքին:

Գացիր մեզմէ անդարձօրէն, ձգելով մեզ սգաւոր,
Ես կը տեսնեմ դէմքեր տարտամ, դէմքեր յուզուած ամէնուր,
Բայց լա՛ւ գիտցիր՝ յիշատակդ ու անունդ անթառամ,
Մենք կը պահենք գուրգուրանքով որպէս ծաղիկ մը բուրեան,
Եւ անվարան կը հետեւինք կեանքիդ ճամբուն առնական,
Մինչեւ հանգչին ոսկորներդ Պանթէոնին մէջ հայկական:

ՏԱՐՕՐՆ ԱՇԽԱՐՀ...

Այս իրիկունն իմ հոգին,
Կ'ապրի պահեր անըջական՝
Խռովի եւ հպարտանքի,
Ի տես երկրի մը դիւթական:
Ու պատկերներ ծիրանաւոր,
Տեսարաններ հոգեպարար,
Հայոց արիութեան փառահեղ էջեր,
Դանդաղօրէն կը տողանցեն
Մտիս խորունկ պաստառներէն,
Պարզելով դէպքեր դիւցազնական,
Երկունքներ հօր, խոյանքներ վսեմ,
Պայքարներ ահեղ ու յաղթականակներ,
Ազատութեան տենչ, շնչելու փափաք՝
Տարօ՛ն աշխարհ...

Լեռներ՝ վեհապանծ,
Աստուածներու պատուանդան,
Անտոք, Գրգուռ եւ Ծովասար,
Որոնց վրայ կայք հաստատած
Ոգիները իմ պապերուն,
Կը հսկեն թափուն,
Նախնիքներ տեսած ու դժոխք դարձած,
Դրախտավայր մեր աշխարհին՝
Տարօ՛ն աշխարհ...

Դաշտեր՝ լայնատարած,
Սնուցիչ մայր Տուրուբերանի,
Որոնց վրայ հայ մշակներ,
Յանուն կեանքի ու ապրուստի,
Արեւածագէն մինչեւ մայրամուտ,
Թափած են ֆրտինք, ըրած վարուցան,
Հնձած են ցորեն, գարի ու կլկիլ,
Խնկաբոյր հացով, արդար վաստակով,
Հագարամեակներ ապրած հողմախողով,
Պահելով հաստատ տունը հայրենի,
Հայու հաւատով, կամֆով անասան,
Տարօ՛ն աշխարհ...

Ծաղիկներ՝ հազար բուրեան,
Կապած նարօտ հարսենական,
Բուսած լանջին մեր սարերուն,
Որոնց ետին՝ անձաւներուն մէջ անխող,
Հուրիակերպ այծեամներ եւ եղնիկներ
Իրենց որջերն են հաստատեր,
Ու մեղուներ սարալանջէն,
Կը հաւաքեն ու կ'ամբարեն
Հիւթը չճնաղ ծաղիկներուն,
Եւ զգլխիչ բոյր մը անոյշ,
Գոյներ դիւթեղ չնաշխարհիկ,
Կը բուրվառուի արփիացայտ՝
Տարօ՛ն աշխարհ...

Գետեր սառնորակ,
Անապական զուլայ ջուրեր՝
Արածանի, Մեղրագետ ու Պաթմանայ,
Որոնց ափին մկրտուեցան
Մեր հեթանոս նախնիքները ֆրիստոնեայ,
Աղբիւրներ՝ աղամանդեայ,
Հազար ակունք, հազար լնակ,
Մեր լեռներուն ստինքներէն
Բխած հրաշքով մեր սուրբերուն,
Ու կեանք տուած արեւախանձ
Հոգիներուն եւ բնութեան՝
Տարօ՛ն աշխարհ...

Վանքեր՝ սրբակերտ,
Հայ հոգիի հայակերտման,
Խորախորհուրդ սուրբ տաճարներ,
Որոնց խոնար խուցերուն մէջ,
Վանականներ ու գրիչներ,
Նուիրումով ու հաւատով,
Ի գին իրենց աչքին յոյսին,
Լոյս սփռեցին հայ դպրութեան,
Յաւերժութեան նամբայ բացին,
Հայ արուեստին ու գիտութեան,
Մեսրոպածին գոհարներով,
Փառապսակ գետեղեցին՝
Տարօ՛ն աշխարհ...

Այս իրիկուն հոգիս պարման,
Յուզաթաթախ խոկումներով,
Կը վերլուծէ դիմագիծը մեր աշխարհին,
Անոր ոգին ասպետական,
Խիզախումները պանծալի՝
Քաջահամբաւ հերոսներուն,
Ու անուններ նուիրական,
Կը քանդակուին աչքերուս դէմ՝
Սասունցի Դաւիթ, Միեր քաջասիրտ,
Մամիկոնեան բազում անուն պայծառափայլ,
Սերոբ Աղբիւր, Գէորգ, Գալէ ու Մակար,
Հազարներով նահատակուած ու սրբացած,
Անանձնական քաջ հայդուկներ,
Յանուն Ազգի Ազատութեան,
Յանուն կրօնի եւ հայրենեաց՝
Տարօ՞ն աշխարհ...

ՊԱՏԳԱՄ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Ո՛ւր որ երթաս, ո՛ւր որ ապրիս Սփիւռփի խորթ տարածքին,
Ո՛չ մէկ ատեն ազգդ, լեզուդ, եկեղեցիդ չմոռնաս,
Հպարտութեամբ որպէս դրօշ վե՛ր բարձրացուր սրտագին,
Հայու պայծառ անունը վեհ ու պատիւը երկնահաս:

Թէեւ «փոքրիկ ածու» մըն եմք՝ թիւով չնչին, աննշան,
Բայց որակով հօրը, ազնիւ՝ Արարատի նման վէս,
Անխոնջ բռնած ջահը անշէջ մշակոյթի, գիտութեան,
Քառասուն դար կը քալենք յար նամբաներէ հրակէզ:

Բարբարոսներ ամէն ցեղի ուզեցին մեզ տրորել,
Արմատախիլ գերեզմանել մեր հաւատքն ու լեզուն,
Եւ պատմութեան բեմէն սրբել, գազանօրէն յօշոտել,
Հայութիւնը ազնուածին, Հայաստանը սիրասուն:

Ո՛ւր որ երթաս անհայրենիք կեանք ունի վերջաբան,
Գաղթական ես, օտարական՝ ներմակ ջարդին ենթակայ,
Եթէ երբեք հոգիդ չօծես խորհուրդովը սրբազան՝
Էջմիածնի, Երեւանի ու Սեւանի հեռակայ....:

ԿՈՉ՝ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ

Ո՛վ հայորդիներ, կոչս լսեցէ՛ք,
Հեռու մնացէ՛ք օտարի բոյրէն,
Ձեր արմատներուն ամուր կառչեցէ՛ք,
Որ չկորսուի՛նք պատմութեան բեմէն:

Հայ տունը երբեք Մեսրոպ չի բուրեր,
Երբ օտար հարս գայ, սեմէն ներս մտնէ,
Ծնունդ մանուկը «կոունկ»ը չ'երգեր,
Երբ հասակ առնէ, զգայ եւ երգէ:

Թուրքին ուզածը ինչո՞ւ մենք ընենք,
Մեր գաւակները մոռելով ջարդին՝
Ճերմակ ու դեղին, եւ ամբողջացնենք
Կարմիրին դերը՝ երազը թուրքին:

Ինչպէ՞ս կը ցանկաք ապրիլ որպէս հայ,
Երբ ձեր շրթներուն վրայ դաւաճան,
Հայոց սուրբ լեզուն լո՛ւտ կը մահանայ
Եւ հայ բարբերը օթեկ կը դառնան:

Ինչպէ՞ս կ'ուզէիք տէր դառնալ կրկին,
Մեր հայրենական վեհ Արարատին,
Երբ սերունդները գալիք հայաձին,
Պիտի ազարտէ՛ք յոյսով խառնաձին:

Հայ տան, հայ ազգին ակունքը վնիտ,
Հայ մայրն է միայն կաթով անապակ,
Եթէ չբերես հայ կին քու տունիդ,
Պիտի ուժանաս, որդի անժառանգ...:

ԱՐՄԱՏՆԵՐՍ ՀՕՐԵՆԱԿԱՆ

Արմատներս հօրեմական կու գան երկրէն Տարօնի,
Ծնած-ապրած լեռներուն մէջ հերոսածին Սասունի,
Որոնք դարե՛ր խրոխտաբար պայքարած են յարածամ,
Յանուն պատուի, հայրենիքի եւ կրօնի պահպանման:

Իմ լեռնցի հայրս կու գար դիւցազմական այդ երկրէն,
Մակար, Գալէ ծնունդ տուած քաջ Սպաղանք աւանէն,
Ուր մեծցած էր ազգայնաշունչ մթնոլորտով հայկական,
Ուսանելով Սուրբ Կարապետ վանքի լոյսով սրբազան:

Սակայն թուրքի եղեռնագործ հարուածներուն պատճառով,
Մեծ Եղեռնի արհաւիրքին անպատմելի մոլուցքով,
Քշուած հողէն պապեմական՝ վերադառնալ երդուելով,
Թափառելով լեռներ-ձորեր՝ ազատ կայք մը փնտռելով:

Մահը տեսած հարիւր անգամ, նայած անոր աչքերուն,
Զէնքով, խելքով նողոպրելով գազաններէն անանուն,
Մինչեւ հասած ազատ աշխարհ՝ արաքական հողամաս,
Որ կը կոչուի Հալպայ քաղաք, ուր ծնած եմ ու մեծցած:

Շինած նոր բոյն տասնեակ անգամ՝ քանդուածի փոխարէն,
Պահած սրտին ծալքերուն մէջ յիշատակներ Սասունէն,
Փոխանցած զայն որպէս աւիշ գաւակներուն սրտերուն,
Ու մինչեւ մահ սպասելով վերադարձին դէպի տուն:

Ես ալ որպէս ժառանգորդը անոր արդար կտակին,
Սասունցի եմ էութեամբս, գաւակներով իմ անգին,
Պահած յոյսը հօրեմական ու հաւատքը անխափան,
Որ անպայման պիտի հասնինք մեր սուրբ երկրին Հայաստան:

ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈՒՍԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿ

Մենք՝

Հայ յեղափոխական բանակի
Քաջ ու անվեհեր զինուորներ ենք,
Խրոխտ, անճնագոհ երիտասարդներ,
Նոր օրերու քաջ ֆետայիներ
Հայ սուրբ դատի վէս մարտիկներ,
Զինուած, զրահուած հայ հողերու
Ազատութեան ու միացման
Կրանիթեայ գաղափարով,
Վահագնածին հզօր կամփով:

Մենք՝

Հազարներ ենք,
Մահուան տեսիլով ճանապարհ ինկած,
Իմացեալ մահի հաւատով օծուած
Արձակագէտներ.
Ուխտած պայքարիլ ու թափել արիւն,
Հարուածել ու ժգին,
Որ աշխարհ լսէ ու խղճահարի,
Թուրքը սարսափի ու շանթահարուի,
Ծունկի գայ կրկին:

Մենք՝

Հայ յեղափոխական բանակի
Զոհաբերուող հայդուկներն ենք,
Հայկի զաւակներ,
Հայ արդար դատի,
Հայ ժողովուրդի վեհ իտէւներուն
Իրականացման բռունցքը ահեղ,
Պատրաստ թափելու ահարկու կրակ,
Մահաշունչ կայծակ,
Թուրք եղոնագործ ու արիւնկգակ,
Պետութեան գլխուն:

Մենք՝

Շանթահարիչ հսկայ բանակ ենք,

Եկած ենք ահա,

Մեր հզոր áյնով

Հայաբոյր գործով,

Բոցավառ երգով,

Երկաթէ խօսով,

Մեր մշտաբորբոք արեան դօղանջով,

Նոր գոյամարտով ու նոր յաղթութեամբ,

Նոր էջ բանալու Հայոց Պատմութեան:

Մենք՝

Յեղափոխական շունչով տոգորուած,

Ոգի անխորտակ, եւ կ'ուխտենք ահա՝

Զկայ ո՛չ մէկ ոյժ աշխարհի վրայ,

Որ կարողանայ ընկնել մեր ոգին.

Պիտի պայքարինք ու թափենք արիւն,

Մինչեւ որ հասնինք մեր նպատակին,

Մինչեւ որ հասնինք վեհ Արարատին,

Վանին, Սասունին, Գարահիսարին,

Կամ մեռնիլ անոնց թէժ ճանապարհին:

ՔԱՌԵԱԿՆԵՐ

Քաղցր է ապրիլ երդիքին տակ հայրենի,
Գաղթականի ցուպը նետած թանգարան,
Նստած մինակ գողտրիկ ափին Սեւանի,
Խոկալ երկար նակատագրիդ, Հայաստան:



Արարատը տեսնող շրջիկ բարեկամ,
Եկուր պագնեմ աչքերուդ բիբը հայահոտ,
Բայց ե՞րբ պիտի հողմահալած հեռանան
Հայ հողերէն ոսոխները գարշահոտ:



Անապատի հողմերուն մէջ կորսուած,
Զերդ նամբորդ մը տօթակէզ ու խղնալի,
Իմ ալ հոգին կը տանջուի, կը վառի,
Քու կարօտէն, իմ Հայաստան.- գիրկդ բաց...:



Ծնած օտար երկնքի տակ, հասակ առած ինչպէս ծառ,
Սակայն արմատս հողիդ մէջն է, իմ պաշտելի Հայաստան,
Կ'ապրիմ մարմնով որպէս պանդուխտ, տառապելով անդադար.
Սակայն հոգիս հեւքիդ հետ է, հերոսական Հայաստան:



Աւազներու վրայ շինուած տունը հաստատ հիմ չունի,
Հաստատունը կը կառուցուի՝ ապառաժը պեղելով,
Օտարաբոյր հողին վրայ հայուն կեանքը վերջ չունի,
Յաւերժական կեանք կ'ունենանք՝ Արարատը փրկելով:

Պանդուխտ կեանքի տառապանքը ու ցաւերն այլազան,
Ո՛չ մէկ սպի գոյացուցին սրտիս վրայ դիւրագգած,
Բայց կարօտիդ մորմոքը խոր, երազային Հայաստան,
Անբուժելի վերքի մը պէս զիս կը տանջէ փետեկուած:



Աշխարհի բիւր գեղեցկութեանց ընդմէջէն,
Գիշերներու լուռ խորհուրդը սիրեցի,
Մենութեան մէջ շատ գիշերներ լուսցուցի,
Բայց չգտայ հոգւոյս լոյսը հրեղէն:



Ազգիս ցաւը մշտանորոգ վերքի պէս,
Կը հետեւի ամէնօրեայ քայլերուս,
Մոկելով զիս ցասումներու սրտակէզ,
Զտեսնելով արդարութեան ո՛չ մէկ յոյս:



Դեգերեցայ երկրէ-երկիր անկայան,
Զուր փնտռելով երջանկութիւն իրական,
Օտար հողը չ'ըլլար ինձի օթեւան,
Արմատներս հողիդ մէջ են Հայաստան:

ԵՂԵՌՆԻ

ՀԵՏՔԵՐՈՎ

ԱՊՐԻԼ 24

Հայաստան...
Աւերակ, իր հարազատ ժողովուրդէն պարպուած,
Հայե՛ր...

Քշուած իրենց պապենական երդիքներէն
Ու ջարդուած վայրագօրէն...
Մոռնա՞լ օրերն այդ դաժան,
Արհաւիրքի ու տանջանքի,
- Կը փոթորկի վրէժի հուրը սրտիս...:

Ահա պատկերներ դժիւեմ,
Կը տողանցեն սարսուռներով սրտակեղեֆ,
Եւ իմ ազգիս բնաջնջման
Արարները սարսափազդու ու տխրադէմ
Կը պարզուին ամբողջական լիութեան մէջ,
հաշելութեան գողգոթան եղերական,
Ու դահիճներ բիրտ ու բարբարոս,
Իրենց վայրագ կիրքերովը արիւնախում...

Տէր-Զօ՛ր...Մեսսեճէ...
Որդեկորոյս մայրերու
Ուղեկորոյս որդիներու
Գերեզմանը արեւախանձ...
Բիւրաւոր կոյս աղջիկներու
Անապական պատիւներու
Պղծումի վայրը մահաբոյր...

Ահա ջոկատ մը հայեր,
Զինուոր եղած թրքական,
Մտան կիրճը ամայի,
Մերկացուեցան...
- Կրա՛կ, գոռաց, կրակ դարձած թուրք սպան,
Ու բիւրաւոր հայորդիներ անշնչացան,
Սրտակտոր հառաչանքներ վեր բարձրացան,
Ու Աստուծոյ պատուանդանին զարնուեցան...:

Ահա հիւժած կարաւան մը
հլեակներով իմ ցեղիս,
Տաժանագին քանապարհէն յոգնասպառ
Անշարժացաւ.

- Հա՛ց, - կ'աղերսեն անօթութեան նիրաններէն բզկտուած
Հայ մանուկներ,

Սակայն չկա՛յ...

Աւազը կ'ուտուի՞, մարդու միս կ'ուտուի՞...

Գոյութիւն ունի միայն ու միայն

Հիւժումը՝ դանդաղ ու մահը՝ անգութ...:

Ահա մայր մը շուարուն,
Ծախած գաւակը փոխան հացի,
Գահավիժող թագուհիի մը նման,
Կը փետտէ մագերն իր արձակ,
- Որդի՛ս, Տիրա՛ն, - Կը հառաչէ խելակորոյս,
Մաշուած ձայնով՝ հեկեկոցով նուաղուն:

Ահա տղեկ մը ազագուն,
Ոտաբոբիկ ու կիսամերկ,
Օրօրուելով դանդաղօրէն կ'առաջանայ
Ճամբաներէ մութ, ամայի.
Ի՛նչ գայի մէջ հսկայ արար մը պետելի
Կը տիրանայ անտէր որբին...

Երկինք երկիր իրար անցէ՛ք,
Պար բունցէ՛ք ծիծաղավառ, ուրախացէ՛ք,
Թուրք գազաններ անտատամիտ,
Յօշոտեցին ազնիւ ազգ մը բրիտոնեայ,
Ամայացաւ Հայաստանը հնամեայ
Բայց լաւ գիտցէ՛ք,
Հաւատացէ՛ք,
Օր պիտի գայ եւ շա՛տ շուտով,
Վրիժառու բունցնէր պիտի բարձրանան
Որդիներուն հայկազեան,
Արդարութեան իրագործման քանապարհին...:

ԶՐՈՅՑ ԵՓՐԱՏԻՆ ՀԵՏ...

Եփրա՛տ...

Գետ հայրենական,
Մշտահոս ջուր եդեմական,
Մեծ բարերար այս երկրին,
Հոգեպարար սնուցիչ, աստուածատուր թանկ պարգել,
Մայր սիրական անծայրածիր դաշտերու եւ բնակչութեան՝
Կենարար ջուրովդ՝ կաթի պէս մաքուր:

Արձակուրդով մը տխուր,
Ահա նստած ափիդ լուռ,
Մտածումով կը հեռանամ ներկայէս,
Դէպի օրերը մեր անցեալի ահաւոր,
Ես եւ որդիդ տարագիր,
Ծնած օտար ափերն այս խորթ,
Կը վերլուծեմ ժողովուրդիս նակատագիրն արիւնակոծ.
Նստած մօտդ ականջալուր երգերուդ,
Ինզգինքս երբեք օտարական չեմ գգար,
Եւ կորսուած հայրենիքիս կարօտը վառ,
Քեզմէ կ'առնեմ անյագարար:
Աչքերս թախծալի ջուրերուդ սեւեռած,
Ես կը տեսնեմ յստակօրէն,
Թուական մը սեւաթոյր,
Հագար ինը հարիւր տասնը հինգ...
Մեր դարաւոր պատմութեան
Ամենասեւ էջը դաժան,
Եւ արիւնոտ սրտիս խորէն հառաչելով,
Կը գրուցեմ հայրենական Եփրա՛տ, քեզ հետ:

- Իմ աչքերս չտեսան,
Բայց դուն տեսար ամէն բան,
Պատմէ՛, խնդրե՛մ, թէ ինչպէ՞ս
Մեր դարաւոր հայրենիքէն,
Մարդ-գազաններ անխղճօրէն,
Մեր ժողովուրդը դուրս էջեցին, յօշոտեցին,
Զտեսնուած վայրագութեամբ փնացուցին.
Ըսէ՛, ինչպէ՞ս անարգեցին, կողոպտեցին ու պղծեցին
Մեր գիւղերը, մեր վանքերը, տաճարները հնադարեան,
Պատմէ՛ հանդարտ ամբողջութեամբ,
Ականատեսի վկայութեամբ դէպքերն այդ դաժան:

- Ո՛վ իմ եղբայր, իմ հարազատ հայրորդի,
Ինչպե՞ս պատմեմ ես անհատնում ցաւերս,
Ապրումներս, տառապանքս, վիշտերս,
Հրահրելով առկայծ նրազը սրտիս.
Դժոխք էր հոս, անտանելի տանջարան,
Մարդիկ դարձած էին գազան:
Եւ տարագիր ժողովուրդն իմ անպաշտպան,
Բերին-բերին անընդհատ եւ բշեցին անապատ,
Ամիսներով, տարիներով շարունակ,
Ա՛խ սիրտ պէտք էր, հոգի պէտք էր քարացած,
Որ դիմանար ու չհալէր
Հիւժած, խելառ անոնց տեսքը դիտելով,
Հազարաւոր չքնադ կոյսերն իմ ցեղին,
Պաղ ջուրերուս մէջը գտան ապաստան,
Որ պաշտպանեն իրենց պատիւն անապական,
Հազարաւոր դժբախտ հայեր,
Կողոպտուած, խոշտանգուած, բռնաբարուած,
Հայ ըլլալու իրենց մեղքը քաւեցին,
Աւանդելով իրենց հոգին,
Ունկնդրելով ալիքներուս երգը տրտում.
Ես յուզումէս լացի՛-լացի՛,
Մինչեւ որ արցունքներս ադամանդեայ,
Բոսորագոյն արիւն դարձան,
Եւ ես դարձայ արիւնի գետ...

-Այդ չէ միայն հայրենի գետ,
Պատմութիւնը ժողովուրդիս,
Զե՞ս իմացած որ հազարներ եղբայրներէս,
Թշնամիին տեղատարափ գնդակներէն,
Աշնանային տերեւներու պէս թափեցան,
Անհետ դարձան...
Անոնց ազնիւ սրտին մէջ կար,
Կարմիր արեւ, սէր մը տափուկ,
Կեանքի տենչանք, հայրենի սէր,
Դեռ ուրիշներ հազարներով,
Քարիւղով օծուած տուններու եւ վրաններու
Տակ այրեցան, մոխիր դարձան:
Եւ տակաւին բիրաւորներ,
Ինկած մոլոր եւ ազագուն
Անապատի աւազներուն վրայ այրող,

Ծարաւ, անօթի եւ արեւահար ա՛լ չդիմացան,
Անլուելի անէծքներ արտասանելով
Դանդաղ մահացան,
Առատ կեր դարձան թռչուններու գիշատիչ:
Զլսեցի՞ր դուն,
Որ հայ դպրութեան ու մշակոյթի աչքառու մարդիկ
Մէկ գիշերուան մէջ ձերբակալուեցան,
Եւ անմարդկային չարչարանքով տանջանքով
Վայրագօրէն գլխատուեցան, ջարդուեցան...
Ու՞ր են, ըսէ՛, Վարուժանը քանքարաւոր,
Սիամանթօն ռազմաշունչ,
Զօհրայ, Սեւակ, Զարդարեանը տիտանեան,
Հարիւրաւոր ռահվիրաները հայ մտքին,
Ու՞ր են, ըսէ՛, գետ հայրենի:

- Գիտեմ որդի, գիտեմ մեռան, հեռացան՝
Դեռ չհասած իրենց բարձր իտէալին,
Զիրագործած իրենց երազները գալիքի,
Զգործադրած իրենց ծրագիրները լուսաւոր,
Ու չտեսած իրենց հողը, հայրենիքը հայրաժառանգ,
Դարձած ազատ եւ ինքնիշխան,
Եւ թշնամի՛ն՝ թուրքը անարգ,
Սարտարապատով անփառունակ պարտուած:

- Կ՛ուզեմ գիտնալ գետ հայրենական,
Ինչպէ՞ս է հիմա հայէ պարպուած հայրենիքը մեր,
Կանգուն կը մնա՞ն մեր սուրբ վանքերն ու տաճարները
Հոգեպարար կառուցուածքով,
Կը լսուի՞ արդեօք մըմունջն աղօթքի,
Կը մատուցանուի՞ անմահ պատարագ,
Կ՛արձագանգե՞ն հնչիւնները Մեսրոպեան
Հայոց յեզուին անմահական,
Սարերուն եւ ձորերուն մէջ հայրենական...:

- Ինչպէ՞ս յայտնեմ իրողութիւնն այդ դժպիհի,
Լեզուս սառած է կարծես,
Աւերակուած ու փնացած են բոլոր
Հնադարեան նմոյշները մեր փառքին,
Չկան այլեւս աղօթողներ,
Ամայութիւն է չորս դիւն,
Գիւղերուն մէջ մեր շէնշող
Հիւսա միայն գազաններ եւ վաչկատուն եկուորներ
Իրենց որջերն են հաստատած,
Ուր բուերը սեւահոգի ընդմիշտ կ'երգեն:
Հայութեան հետ անհետ դարձաւ հայոց լեզուն,
Քաղաքներէն ու գիւղերէն, տանարներէն ու դաշտերէն,
Չկան այլեւս ցորեանները ոսկերութեան.
Չկան ծառեր ու ծաղիկներ անուշաբոյր,
Չկան դալար այգիներ, եղեմական պարտէզներ,
Չկան-չկան, «թուրքն է անցեր»
Ազգ մը ամբողջ գերեզմաններ...:

- Եփրա՛տ, գետ սիրասուն հայրենական,
Ահա այսօր երկիւղած,
Ծունկի եկած ամիդ մօտ,
Աչքերս յառած սուրբ Արարատին,
Կ'երդնում յանուն նոր սերունդին,
Մեր նահատակներուն արիւնին վրայ,
Թէ ժողովուրդն Արմենական,
Օր մը անպայմա՛ն,
Վրէժով արդար, կամֆով պողպատեայ,
Պիտի անդորր տայ,
Մեր անշիրիմ, տարտղնուած,
Նահատակուած միլիոններու սուրբ անիւնին:

ՅԱՍՈՒՄ

Տառապահար
Ու սրտավառ
Կ'ըմբոստանամ
«Արդարութեան»
Դէմ մարդկային
Ու սրտագին
Կը բողոքեմ
Անվախօրէն
Բիրտ ու դաժան
Անտեսլական
Ազգերուն դէմ
Արիւնանեմ
Եւ մանաւանդ
Թուրքերուն վատ
Նախանձաբեկ
Հոգիով նենգ
Տանար պղծող
Մարդ բզկտող
Ատելավառ
Ու ցաւագար
Կիրքով վայրագ
Ազգ մը համակ
Բնաջնջող
Ու ախորող
Հէ՛ք մանուկներ
Անկար ծերեր
Զորցած խղճով
Եաթաղանով
Քյուիս կտրող
Արիւն խմող
Դժխեմ ազգին
Անմարդկային
Նախնիրներուն
Ոնիրներուն
Ու ջարդերուն
Համար անհուն:

Սրտանց կ'ատեմ
Ու կ'այպանեմ
Սրտիս խորէն
Անհունօրէն
Ազգայնական
Կրօնական
Ամէն հոսանք
Ամէն բաղձանք
Որ ծայրայեղ
Արիւնայեղ
Քաղափարներ
Ծրագիրներ
Կը փայփայէ
Ու կ'որոնէ
Ինքզինք դասած
Մեծ, սիգապանծ
Կամ գերիվեր
Խաղաղասէր
Ուրիշ ազգէ
Փողովուրդէ:

Ինչո՞ւ համար
Համեստաբար
Ազգեր բոլոր
Տկար, հգօր
Արդարօրէն
Մարդկայնօրէն
Անկեղծութեամբ
Համեստութեամբ
Զեն գործակցիր
Երկր, -երկիր:

Ինչո՞ւ համար
Զեն հաւատար
Իտլայական
Իմաստութեան
Մրգաստանէն
Դանդաղօրէն
Ծլող նարին
Սիրոյ ծառին:

Ինչո՞ւ համար
Խոհեմաբար
Ձեռն ընդունիր
Անկարեկիր
Արիւնագին
Դէպքերը հին
Իրենց գործած
Մթակալած
Յանցանքները
Ոնիրները
Ու չես գիշիր
Արիւնածիր
Դաժանութեամբ
Վայրագութեամբ
Յափշտակած
Իւրացուցած
Հայ հողերուն
Հայ ինչքերուն
Վերադարձին
Բնիկ տէրին:

Ինչո՞ւ համար
Ձեռն հաւատար
Երկիրներու
Եւ ազգերու
Ազատութեան
Անկախութեան
Գաղափարին
Հայոց դատին
Արդարութեան
Ապա յուժման:

Բայց ես կ'ըսեմ
Հաւատով եմ
Թէ պիտի տա՛ն
Եւ անպայմա՛ն
Երբ որ հնչէ

Ու փողփողէ
Ժամն հատուցման
Արդարութեան
Յանուն կորսուած
Եւ փնտռուած
Յաւերժական
Խաղաղութեան:

Յստակ գիտցէ՛ք
Ըմբռնեցէ՛ք.-
Ձեր մշտական
Քարոզչական
Աշխատանքով
Հերժումներով
Մերժումներով
Զինու ուժով
Երկրի դիրքով
Պաշտպաններով
Զէ՛ք կարենար
Միշտ, տեւաբար
Բռնագրաւել
Յաւէտ պահել
Հողը Հայկեան
Նուիրական
Զէ՛ք կարենար
Ամօթահար
Թումբ կանգնեցնել
Պատուար դնել
Հայոց դատին
Իրաւունքին
Պապենական
Ու պատմական:

ԵՂԵՌՆԻ ՅՈՒՇԱՐՁԱՆԸ

Մենք կանգնեցինք յուշարձանը Եղեռնի,
Որպէս կոթող ու դամբարան արիւնի
Նահատակուած երկու միլիոն հայերու,
Երկու միլիոն տառապահար սրտերու,
Որոնց անթաղ մասունքները անտէրունչ
Լո՛ւո կ'արտասուեն գիշեր-ցերեկ դառնաշունչ:

Մենք կանգնեցինք յուշարձանը Եղեռնի,
Որպէս փարոս յուսապարգեւ արփենի,
Որ սերունդներ ծնած ավերն այս օտար,
Լուսաւորուին անոր ցոյ՛նով բոցավառ,
Հաղորդուին հայ պատմութեան խորհուրդով
Ու միշտ խօսին Մեսրոպակերտ հայ լեզուով:

Մենք կանգնեցինք յուշարձանը Եղեռնի,
Որպէս խաչքար յուզավարար հայրենի,
Որմէ ցայթփող ճանանչները ակազուն,
Բեւեռ դառնան ուղեկորոյս հայերուն,
Որ չմոռնան ինքնութիւնը հայկական,
Ու երկիրը որ կը կոչուի Հայաստան:

Մենք կանգնեցինք յուշարձանը Եղեռնի,
Որպէս պատեան հայ ոգիին կենդանի,
Որ պատգամէ, բար-սիրտ դարձած աշխարհին,
Հայ սուրբ դատի հանգանակը եւ ուղին.–
Բռնագրաւ ու ած հայ հողերը վշտախոով,
Վերադարձուին՝ խաղաղութեամբ կալ՝ գլխով:

ՍՐՏԱՅՈՅԶ

ԽՈԿՈՒՄՆԵՐ

ԻՄ ԶԻՆԱԿԻՑ ԸՆԿԵՐՆԵՐ

Պայքարներէն վերջ ահաւոր, իմ գինակից ընկերներ՝ր,
Զեզ կը յիշեմ այսօր կրկին տարիներէ վերջ մթին,
Նաւուս բացուած առագաստը կը ծածանի անվեհեր,
Կեանքի անհուն ովկիանին մէջ՝ անսանձ վագոնը հովին,
Պայքարներէն վերջ ահաւոր, իմ գինակից ընկերներ:

Դուք որ ինկաք փաշիգմի դէմ մղուող կռուին մէջ դաժան,
Ու ձեր մահով կեանք բաշխեցիք տուայտուող մարդկութեան,
Բայց դուք կ'ապրիք յաւերժօրէն հոգիիս մէջ յաւիտեան,
Պատուհասուած մեծ ազգի մը որդիները անմահ,
Դուք որ ինկաք փաշիգմի դէմ մղուող կռուին մէջ դաժան:

Անապատէն փշող հովին կաղկանձը ես կը լսեմ,
Որ շփացած տղու մը պէս կը մտնէ ներս սենեակէս,
Անոր տրտում լացին մէջէն ձեր ցաւերը կը յիշեմ,
Ու արցունքներ կը հոսին յար արտօսարավառ աչքերէս,
Անապատէն փշող հովին կաղկանձը ես կը լսեմ:

Կ'ալեկոծուի սիրտս ահա ձեր նայուածքին սարսուտէն,
Ու թախիծ մը կը պաշարէ ոյրտները հոգիիս,
Կը բարձրանաք աչքիս առջեւ, հասակ կ'առնէք խրոխտօրէն,
Եւ կը նայիք տխուր դէմքիս, թեւե՛ր կու տաք երագիս,
Կը փոթորկի սիրտս ուժգին ձեր նայուածքին սարսուտէն:

Երբ դուք ինկաք հերոսաբար, իմ ցեղակից ընկերներ,
Հողը ըրած տաք անկողին ու երկինք՝ ցուրտ վերմակ,
Մնացիք ձեր վէրքերուն հետ անօգնական ու անտէր,
Ուր կը հսկէր ձեր վրայ՝ յո՛ւտ, պերճ յուսինը գերդ պահակ,
Երբ դուք ինկաք հերոսաբար, իմ ցեղակից ընկերներ:

Ո՛Վ ԸՆԿԵՐ ...

Զմբան այս ցուրտ օրերուն,
Մինակ, անտուն ու անտէր,
Բռնած ուղի մը անհուն՝
Ու՞ր կը մեկնիս, ո՛վ ընկեր:

Քեզ կը սպասեն, ա՛խ գիտե՞ս,
Փոթորիկներ ու բու՛հեր,
Մի՛ հեռանար դուն քովէս,
Մնացի՛ր հոս, ո՛վ ընկեր:

Սեւ նախանձը վատ մարդոց,
Կը խափանէ քու նամբան,
Պայքարելու դէմ անոնց,
Զունիս կորով ու պաշտպան:

Գիտեմ, երազդ է հասնիլ
Բարձունքները իտէլիդ,
Բայց դուն կրնաս ընկրկիլ
Առանց մարդոց բարեսիրտ:

Ճամբադ մութ է ու խաւար,
Կը սայթափս անընկեր,
Կը դաւեն ու կ'իյնաս վար,
Լսէ խօսքս, ո՛վ ընկեր:

Կու տամ քեզի ամէն ինչ,
Դուռս բաց է քեզ համար,
Հոն կը գտնես յուսադրիչ,
Մթնոլորտ մը կենարար:

Ա՛խ մի՛ երթար իմ մօտէս,
Սիրտս քեզի հովանի,
Մարդոց կիրքը ձմբան պէս,
Մինչեւ որ օր մը անցնի:

Եկո՛ւր ընկե՛ր, մնացի՛ր...

ԿԱՐՕՏ ՄԱՅՐԱԿԱՆ

Այսօր հոգիիս բուրաստանէն ես,
Փունջ մը ծաղիկ կը փաղեմ հլու,
Տանելու համար գայն, խունկի մը պէս,
Մօրս շիրմին վրայ բուրելու:

Այսօր երկինքը պայծառ հոգիիս,
Թանձր ամպերով կը վարագուրուի,
Անմայր, անարեւ խողովքը սրտիս,
Անյոյս կը շրջիմ թախիծով առի:

Դանդաղ փայլերով կը հասնիմ շիրմին,
Պաշտելի մօրս արեւ չտեսած,-
Իր երիտասարդ կեանքի ընթացքին,-
Ու լու՛ն կը դիտեմ՝ մտքով խղնացած:

Դողդոջ ձեռներով փարը կը գրկեմ,
Արցունքս կ'իջնէ առուակի նման,
Ժամեր շարունակ կուլամ տիրադէմ,
Թրջելով ծառը շիրմին անթառամ:

Սրտիս ընդերքէն արձակուած նիշով,
Դառնութիւն բուրող ձայնով ցաւատանջ,
Կ'անհիծեմ բախտս, որ սեւ ֆմայֆով,
Որբութիւն դրոշմեց նակտիս վաղածամ:

Ապա ուղղելով խօսքս շիրմին,
Անհուն գորովով կ'ըսեմ անձկագին.-
Մա՛յր իմ սիրասուն, մա՛յր իմ կաթոգին,
Կարօտցա՛ծ եմ քեզ, կարօ՛տ՝ անցեալին....:

ԿԱՐՕՏ ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ

Փարնանային արեւի շողերուն տակ նստած լուռ,
Կը վերլուծեմ անցեալիս ժապաւէնը այլազան.
Առջեւս ուրախ ու խնդուն կը ցատկոտեն, կը խաղան,
Մանուկները դպրոցիս՝ գերդ թիթեռներ ծաղկաբոյր:

Անոնց անմեղ խաղերը կը դիտեմ ես բերկրանքով,
Կ'ուզեմ ըլլալ իրենց հետ՝ վագել, երգել երջանիկ,
Պարիկային հրաշքով դարձած մանուկ մը գողտրիկ,
Վերագտնել կորսուած մանկութիւնս անուրջով:

Կ'ուզեմ ըլլալ ես կրկին դպրոցական մը շէնշող,
Եւ անյագուրդ ծարաւով խմել ակէն Մեսրոպեան,
Ծանօթանալ խորապէս ժողովուրդիս պատմութեան,
Հպարտանալ պապերուս ժառանգութեամբ լուսաշող:

Տարիները որք կեանքիս՝ վշտատոյժոր դէպքերով,
Կ'ուզեմ երազ մը դառնան՝ մտապատկեր մը միայն,
Զիս միշտ յուզող պատկերներ անվերադարձ հեռանան,
Նոր մանկութիւն ու նոր կեանք ողջունէի անվրդով:

ԽՈԿՈՒՄ՝ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ՍԵՄԻՆ

Հոգիս տրտում կը յուզէ զիս՝ տխուր երգի մը նման,
Ուղեղիս մէջ կը տողանցեն որպէս անխօս ժապաւէն,
Յուսալիկիչ մութ պատկերներ ու տեսիլքներ տարածամ,
Որպէս դաշոյն՝ սրտիս մխուռոյ, ցաւե՛ր, վէրքե՛ր տխրադէմ:

Նոր տարի է այսօր նորէն, պէտք է ըլլամ ես ուրախ,
Պէտք է մոռնամ ցաւը սրտիս, ազգիս վիշտերն անհամար,
Սակայն ի գո՛ւր, էութեանս մէջ կը սողոսկի յոյզ մը պաղ,
Ու կը մարէ խնդութիւնս ու յոյսերս լուսավառ:

Նոր տարի է, բայց մենք կ'ապրինք օտար ասիեր ցանուցիր,
Պապենական մեր հողերը դեռ կ'արտասուեն որբացած,
Կեռ մահիկի գարշապարը տրորած է գերդ բալխիր,
Հայուն կերտած մշակոյթի կոթողները լուսարծարծ:

Նոր տարի է, բայց մինչեւ ե՞րբ յուսաբեկ ու դառնահամ,
Նոր տարիներ պիտի անցնին իմ դալկահար հոգիէս.
Ա՛խ մինչեւ ե՞րբ պիտի մնայ մեր երկիրը պատմական,
Գերեվարուած ու քանդուած, ամայութեամբ սրտակէզ:

Նոր տարի է, մեծին, փոքրին խնդութեան օր երագուն,
Բայց իմ սիրտը կը մորմոքի, խոր ցաւերս որո՞ւ լամ.
Սփիւռքի մէջ տարուէ-տարի կը թառամի մեր լեզուն,
Ու կ'աղեատին ոգին հայոց ու բարբերը՝ հայկական:

Նոր տարի է, եկէ՛ք խոկանք, փնտոտնք դարման մեր դատին,
Եւ դարձնենք մեր աչքերը վերածնուած հայրենիք,
Հոնկէ՛ է որ պիտի բացուին դռները մեծ գալիքին,
Հոնկէ՛ է որ պիտի հասնինք Սասուն ու Վան գեղեցիկ...:

ԽՕՍՔ՝ ԿԱՂԱՆԴ ՊԱՊՈՒԿԻՆ

Եկար կրկին կաղանդ պապա, օրօրուելով յամբընթաց,
Փուխ ու փորան անտեսելով՝ մրրիկներէ հողոպրած,
Զիւնասպիտակ մօրուհոյ պարգած՝ դրօշակի մը հանգոյն,
Այցելելու մանուկներուն՝ պտըտելով տունէ-տուն:

Բարի եկար կաղանդ պապա, փոքրիկներու սիրելին,
Ամանորը քաղցրացնող բարի ծերուկ ոգեծին,
Մենք քեզ որքա՛ն կարօտցած ենք սպասելով անհամբեր
Ամբողջ տարին՝ վառ յոյսերով եւ իղձերով օրհնաբեր:

Ապսպրուած նուէրները բաշխէ՛՛նք ձեռքով դողդոջուն,
Ոգեւորէ՛ մեր սրտերը խօսքերովդ իմաստուն,
Յոյս տուր մեզի բարօրութեան, երջանկութեան դուռը բաց,
Որ մենք ապրինք ամբողջ տարին յաջողութեամբ արբեցած:

Նորէն եկուր կաղանդ պապա, ամէն տարի անխափան,
Բայց մի՛ մոռնար աղաչանքը մանուկներուն հայկազեան,
Եկող տարի իրագործէ՛ երազները մեր պայծառ,
Որոնց համար մենք կ'աղօթենք ու կ'աղերսենք անդադար:

ՄԻՍԱՔ ՄԵԾԱՐԵՆՑ

Ի՛նչ արբեցութեամբ աչֆերն հոգիս,
Պատկերներու գորշ ամպերու խորէն,
Կը գատորոշեն դէմքդ, ու ինքզինքս
Կը գտնեմ գերուած աչֆերուդ հուրէն:

Ի՛նչ արբեցութեամբ մագնիս մը ուժգին,
Կը միանուլէ հոգիս՝ հոգիիդ,
Ու կը յամենայ ցոյքդ երկնային,
Զգացումներուս վրայ անֆթիթ:

Ի՛նչ արբեցութեամբ գրեցիր տաղեր,
Մեսրոպեան ֆաղցրիկ լեզուով մը պայծառ,
Ու բառերուդ մէջ վառելով ջահեր,
Լուսաւորեցիր օրերս խաւար:

Ի՛նչ արբեցութեամբ նանչցայ քու հոգին,
Թախիծով ծնած տողերուդ մէջէն,
Հոն կը նանանչեն ապրումներ անծին,
Անհաս երազներ՝ անցաւոր կեանքէն:

Ի՛նչ արբեցութեամբ տաղերդ անոյշ,
Խոր գգացումներ կը բուրեն անեղծ,
Սէր կը սփռուի քնարիդ քնքուշ,
Դո՛ւն, չֆնաղ երգիչ, Միսաֆ Մեծարենց:

ԹԱԹՈՒԼ ՀՈՒՐԵԱՆ

Գրչի փոխարէն շալկած հրացան,
Պատերազմեցար հերոսի նման,
Սակայն իյնալով կոուին մէջ դաժան,
Մեկնեցար անդարձ՝ ո՛վ թաթուլ Հուրեան:

Գրականութեան բուրաստանին մէջ,
Կոկոն մ'էիր դուն բոյրով նայիրեան,
Բայց վարդ չդարձած՝ կարմիր փողփողէջ,
Մենք նաշակեցինք բօթդ դառնահամ:

Գրեցիր երգեր սիրով մը անյագ,
Անվեհեր շալկած քնարը կեանքին,
Հայրենի էերթող ինկար նահատակ,
Գրչի տեղ փարած մահաբոյր զէնքին:

Կը սիրէիր դուն կոյս մը գեղանի,
Սիրով մը վնիտ, բիւրեղի նման,
Անոր պատկերը սրտիդ մէջ գաղտնի,
Պահեցիր ամուր մինչեւ գերեզման:

Կեանքիդ երազը հագիւ շօշափած,
Ըմպած նեկտարէն անոր խօլարար,
Բագում իդձերուդ մարմին չտուած,
Երազի նման եկար ու անցար:

Օր մը գարունի սիրուն ու պայծառ,
Պատերազմի մէջ աշխարհասասան,
Չոհուեցար հպարտ, ինկար քաջարար,
Հայրենի էերթող, ո՛վ թաթուլ Հուրեան:

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ

Կանաչագարդ դաշտերու
Քովերն ի վեր կը քալեմ,
Աչքերս հեռո՛ւ սարերու
Բարձունքները կը գերեն:

Եփրատն անդին կը հոսի
Երաժշտութեամբ մը սիրուն,
Կարծես անձայն կը խօսի
Հոգիիս հետ վարարուն:

Կը մօտենամ կամուրջին
Մտամուրք ու տխուր,
Սարսուռով մը անձկագին,
Դիտելու ջուր ու փրփուր:

Հորիզոնի գրկին մէջ,
Արեւը լու՛ն կը հեւայ,
Հոգեւարժով անընդմէջ
Կը մահանայ ակամայ:

Աստղերուն հետ գիշերուան
Թափուն վերքերս կ'արինին,
Վիշե՛ր, անգին բարեկամ,
Ըսէ՛ ինչպէ՞ս ես ապրիմ:

ԱՂԲԻՒՐԻ ՄՕՏ

Այս իրիկուն յոգնաբեկ,
Թափառելէ, խոկալէ,
Շալկած վիշտերս հրաշէկ,
Զուլալ աղբիւր ինձ լսէ:

Եկայ ափիդ հանգչելու,
հորհուրդներով սեւածիր,
Ու ցաւերս պատմելու,
Քննուշ երգիդ ունկնդիր:

Զե՞ս հարցներ դուն ինձի,
Թէ այս տղան ամէն օր,
Ինչո՞ւ կ'այրի, կը խանձի,
Կը տուայտի վիրաւոր:

Նստած ափիդ միայնակ,
Երկինքին տակ այս օտար,
Դուրս կը ժայթփէ թէժ կրակ,
Վառուած սրտէս անդադար:

Վնիտ ջուրիդ ընդմէջէն,
Հայրենիքիս հոգեթով
Աղբիւրները կ'երագեմ,
Կարօտակէզ աչքերով:

Կեանքս տաժանք է արդէն,
Ինչպէ՞ս ապրիմ ես հիմա,
Հայրենիքիս կարօտէն,
Ես կը մեռնիմ հաւատա՛:

Պիտի հիւծիմ յուլօրէն,
Քանի կ'ապրիմ ես պանդուխտ,
Հեռու վանէն, Սասունէն
Ու լեռներէն մեր գմբուխտ:

ԴԱՇՏԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Աղամամութիւն կ'անցնիմ դաշտերով,
Զեփիւոք կ'երգէ,
Լոյսը կը մաղուի անոյշ պչրանքով,
Խաւար երկինքէ:

Ծաղկած դաշտերու անափ տարածքին,
Յօդեր են իջած,
Կարծես գիշերով սրտով ցաւագին,
Աստղերն են լացած:

Ստուերները գորշ լոյսէն սարսափած,
Կը փախչին արագ,
Ինչպէս որսորդին ահէն հալածուած,
Վախկոտ նապաստակ:

Գարնան առինքնող բոյրով հարբած են
Հասկերը դալար,
Թափուն նուագով անհոգ կը պարեն,
Ծիծաղով անմար:

Լեռներու վրայ կարծես բանակներ
Զիրար կը ջարդեն,
Իսկ հորիզոնը կարմիր է ներկուեր
Անոնց արիւնէն:

Արտերու կանաչ ծովին մէջ դիւթուած
Թռչուններ կ'երգեն,
Ծագող արեւի շողերէն տաքցած
Որբա՛ն ուրախ են:

ԱՆՁՐԵԻԸ

Հերկուած դաշտերը սերմով ցանուեցան,
Մշակն պարտասուն վերադարձաւ տուն,
Առատ հունձֆի մը յոյսովը խնդուն,
Քնացաւ խաղաղ մանուկի նման:

Մանր անձրեւ մը եկաւ վաղանցուկ,
Ապա օրերը սահեցան անսանձ,
Եւ սպասելէ ա՛լ յուսահատած,
Դաշտերը ծարաւ լացին ծով արցունք:

Հօտերը մոլոր ինկան սարէ-սար,
Աչքերնին շուար բացած յոգնակի,
Սարալանջերը շրջելով նօթի,
Փնջիկ մը խոտի եւ ջուրի համար:

Գիւղացիին պաղ սրտին մէջ յանկարծ,
Մտաւ կարիֆի կասկածը մթին,
Մարմնացաւ աչքին չափը աղէտին,
Սովամահութեան շուքը մօտեցած:

Արտասանուեցան անթիւ աղօթքներ,
Հայցելով գութը Աստուծոյ հօր,
Աղեղնաւորուած ձեռքեր ամէն օր,
Դողդոջ բարձրացան ցերեկ ու գիշեր:

Եւ ահա կրկին անձրեւ օրհնարեր,
Աստուած լսած էր աղօթքը յամառ
Հէֆ գիւղացիին, եւ լացած աննար...
Իր արցունքները անձրեւ են դարձեր:

Կրկին խնդութի՛ւն, կրկին բերկրութի՛ւն,
Դաշտերուն վրայ ծաղկեցան շուտով
Ցորեաններ անհուն կանաչ գգեստով,
Նոր երանգ տալով գարնան գոյներուն:

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ

Աւետաբեր ծիծեռնակներ երեւցան՝
Գարնան բոյրով հմայուած,
Եւ դաշտերը կանաչութեամբ ծածկուեցան՝
Նոր աւիշով տոգորուած:

Մերկ ծառերը սարսալոյց արթնցան՝
Զմեռնային խոր բունէն,
Արտօրանֆով նուրբ ծաղիկներ հագուեցան՝
Զիւնագգեստի փոխարէն:

Մայր բնութեան արգանդը մեղմ բացուեցաւ՝
Երկունֆով մը խանդակաթ,
Մթնոլորտը կախարդանֆով ջերմացաւ՝
Հրայրֆով մը յորդառատ:

Նախիրները արօտավայր բարձրացան՝
Զուարթագին համերգով,
Սարալանջին թարմ խոտերով յագեցան՝
Ու ֆնացան անվրդով:

Բոքք արեւով ձիւն ու ձմեռ հեռացան՝
Գաղտագողի գնացֆով,
Զիւնահալով աղբիւրները գետ դարձան՝
Ու սլացան դէպի ծով:

Մարդ ու աշխարհի ի տես գարնան գոյներուն՝
Երջանկութիւն կը բուրեն,
Բայց իմ հոգին վարատական, սարսուռն՝
Կը դալկանայ յուլօրէն:

Քանի կ'ապրիմ հայրենիֆէս հեռացուած՝
Գաղթականի ցուրտ կեանֆով,
Ո՛չ մէկ գարուն սրտիս կու տայ սպասուած՝
Ուրախութիւն ու կրօնով:

ՉՄԵՌՆԱՅԻՆ

Քամին կը փչէ ոռնոցով վայրագ,
Փողոցներ դատարկ,
Հոգիս կարօտ է գարնան արեւին,
Բորբ ու ջերմագին:

Ձիւնը ծածկած է ֆաղաբը համայն,
Տեսնով աննման,
Հոգիս կարօտ է գարնան ծաղկազարդ,
Երկինքով լազուարթ:

Ծառերը խեղճուկ հողմերէ ծեծուած
Կը հեծեն հիւծուած,
Հոգիս կարօտ է ամբան միրգերուն,
Քաղցր ու սիրուն:

Ջուրերը համակ սառոյց են կտրած,
Ցուրտէն կախարդուած,
Հոգիս կարօտ է տօթակէզ ամբան,
Շէնշող բնութեան:

Շատ տուներու մէջ անկրակ, անհաց,
Մարդիկ կան թօշնած,
Հոգիս կը տրտմի, բայց, ինչպէ՞ս, ինչպէ՞ս
Օգնեմ անոնց ես:

ԾԱՌԵՐԸ՝ ԶՄՐԱՆ

Սա դիմացի պարտեզը, քո՛յր, ծառերը կը դողան,
Դառնացած են տարերքը, դարձեր ըմբոստ ու դաժան,
Մայրամուտեն ցուրտ ֆամին վայրագօրէն կը փչէ,
Կոտրտելով թեւերը՝ որք ծառերուն արնաքամ:

Սա մեծ ծառին տակը, քո՛յր, տերեւներ կան դալկահար,
Քշուած, ինկած, պարտուած՝ պայքարներէն յոգնասպառ,
Որոնք էին երբեմն, տեսնով կանաչ, բայց ցուրտէն
Մահացած լու՛ն տեսլային տուայտանքով՝ յուլօրէն:

Ծառերը, քո՛յր, կը մսին տերեւներէն մերկացած,-
Ինչպէս որբերն անպաշտպան՝ ձմրան բուլին դէմ-դիմաց,-
Ու կ'աղօթեն ընդերկար՝ պարզած թեւեր անձկագին,
Որ շուտ տաճնայ երկիրը բոբբ արեւով ջերմագին:

Նորէն հագնին ծառերը դալարաւէտ հագուստներ,
Շուտով գարթնուն ու ծաղկին բուրումնաւէտ ծաղիկներ,
Ու նոռուղեն թռչուններ հանդերուն մէջ մերձակայ,
Եւ դիւթագեղ խնդուքիւն տիրէ կրկին երկրի վրայ:

Ծառերն այս առաւօտ գարնան շունչին են կարօտ...:

ՈՐՈՆՈՒՄ

Քանի՛ երկիր թափառելով, ծիծեռնակի մը հանգոյն,
Գտայ դէմքեր գեղաբանդակ, պատրաստակամ ու ժպտուն,
Ու ապրելով վիպային կեանք անոնց հետ, մի՛շտ փնտոեցի,
Դէմք մը տգեղ, բայց հոգիով սիրատուչոր, գեղեցիկ...

Համբուս վրայ ու ամէն տեղ մթնոլորտն էր թունաւոր,-
Սէրե՛ր, կիրքե՛ր անասնական, արբեցումներ անսովոր...
Յաւէս հարբած՝ փողոցներու մէջ լուսցուցի գիշերներ,
Լացի մինա՛կ՝ վերլուծելով զգայախաբ պատկերներ...

Ձայն մը մօտիկ կը յորդորէր.-«Լէ՛՛ մոայլ այդ ճամբան»,
Բայց ես վնած էի քալել ուղիներէ դաւանան,
Մի՛շտ յուսալով, որոնելով սրտիս դէմ բաց՝ սիրտ մ'անհուն...

Սպառեցաւ օրերուս հետ սրտիս աւիշը գեղուն,
Ու հալեցաւ ոյժը մարմնիս՝ դեգերելով անկայան,
Բայց չգտայ սիրտ մը տափուկ, որ տար սրտիս օթեւան...:

ԱՆԿԵՂԾՈՒԹԵԱՄԲ ՍԻՐԵՑԻ

Անկեղծութեամբ սիրեցի կոյսեր տեսնով անմամն,
Բացի սիրտիս դուները անոնց սիրոյն յանդիման,
Հոն նայեցա՛ն, դիտեցի՛ն, ըսին «ցուրտ է կը սառի՛,
Եթէ քիչ մըն ալ նայինք, սարսուգին կը մարի»:

Շատեր սրտացաւ թուեցան, պահ մը սիրով տարուեցան,
Ըսին.-«Ինչո՞ւ թախծոտ է եւ կը մաշի այս տղան,
Սիրենք թերեւս կը ծաղկի կոկոն վարդի մը նման».
Սակայն շուտով ձանձրացած լեցին ու հեռացան:

Շատեր ըսին.-«Մի՛ սիրեր, կը խաբեն քեզ, կը մոռնան,
Ի գուր սիրտդ մի՛ տանջեր, խոր սպիներ կը մնան»,
Եւ դեռ.-«Մեղք է գարունիդ, փախչիր սիրոյ ցնորէն,
Հերիք որքան խաբուեցար, անիրական սէրերէն»:

Հնազանդ ու հետեւող անոնց բարի խորհուրդին,
Մեկուսացած ապրեցայ տարիներով անձկագին,
Հեռու կանանց ֆմայէն, շրջանակէն հանելի,
Հեռո՛ւ անոնց մագնիսէն, հրապոյրէն դիւթալի:

Սակայն, ահա կը զարթնի սէրս ֆունէն իր երկար,
Կոյս մը չֆնադ, պարմանի արթնցուց գայն սիրահար,
Բացաւ թւերն կարօտով ու պինդ սեղմեց իր սիրտին,
Ամոհելով ցաւերը իր վշտահար անցեալին:

ՅՈՒՍԱԼՔՈՒՄ

Սիրեցի քեզ վառ յոյսերով, խենթի պէս,
Այդպէս արագ, առաջին իսկ նայուածքով,
Վարդակարմիր երազներու խորհուրդով,
Գերի դարձայ սիրուն դէմքիդ սրտակէզ:

Սիրեցի քեզ տարերային պոռթկումով,
Սիրտիս հզոր կշռոյթովը բազմալար,
Երկնապարգեւ հմայքովդ սիրավառ,
Կապուեցայ քեզ անհակտելի շղթայով:

Սիրեցի քեզ ինչպէս շուշան անարատ,
Գուրգուրանքով փայփայեցի սիրագեղ,
Եդեմական անոյշ բոյրովդ դիւթագեղ,
Ես գիտովցայ զգացումով յորդարատ:

Բախտի բերմամբ գտած ըլլալ կարծեցի,
Սիրտիս տէրը, երազներուս պերճուհին,
Ի տես չքնադ ու պաշտելի էակին,
Կեանքիս ուղին վերագտնել փորձեցի:

Սակայն, աւա՛ղ, օրերն եկան փաստելու
Կասկածներս, -անմարդկային վարմունքներ,
Զյուսացուած, անխղճալի մուլթ ֆայլեր,-
Որոնք եկան մեր խոր սէրը ֆանդելու:

Խաբուած էի անկեղծօրէն սիրելով,
Հաւատալով խոստումներու օդային,
Հեռացաւ ան հրաժեշտով մը լռին,
Կեանքիս բեմէն՝ սիրտէս բխած անէծքով:

Ա՛Ղ ԿԸ ԲԱԻԷ

Սիրեցի քեզ անհունօրէն նուիրական խոր սիրով,
Հոգիս խայտաց ուրախութեան արցունքներով ողողուած,
Կեանքս դարձաւ իմաստալի՛ երազներով հոգեթով,
Ու թախիծս լու՛ն հեռացաւ՝ ամօթահար, պարտուած:

Սիրեցի քեզ տարիներով՝ տարօրինակ խօս սիրով,
Ու ապրեցայ երջանկութեան զգացումէն գինովցած,
Մարմնիս բոլոր բջիջներու սիրատոչոր ըզձանձով,
Կապուեցայ քեզ, ո՛վ սիրելիս, ու պաշտեցի վերացած:

Սէրս ընդմիշտ մնաց անմար՝ ցոլացումով բոցաշունչ,
Անտեսելով արուեստական փոթորիկներ ահաւոր,
Սէրս ընդմիշտ մնաց հզօր՝ նոր աւիշով թարմաշունչ,
Տրորելով նախանձներ չար ու թակարդներ թունաւոր:

Սակայն, այսօր, ո՛վ սիրելիս, ինչո՞ւ համար զագրելի,
Մութ ամպերը կը մթագնեն մեր լուրջ սէրը կասկածով,
Ինչո՞ւ համար վիրաւորիչ խօսքեր, բառեր ցաւալի,
Կը խոցոտեն մեր սիրտերը՝ անբուժելի վէրքերով:

Ա՛յ կը բաւէ տառապանքս, գթա՛ քիչ մը բրոջ պէս,
Վստահ եղիր եւ ապահով, որ կը մնամ ինչ որ եմ,
Սրտիս տէրը դո՛ւն ես միայն ու կը սիրեմ միայն քեզ,
Ու՛ր որ ըլլամ, ու՛ր որ երթամ, քանի կ՛ապրիմ, կը շնչեմ:

ԱՆԱԿՆԿԱԼ ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Հանդիպում մը անակնկալ ու անյոյս,
Պատճառ դարձաւ այեկոծման հոգիիս.
Երկու խօսքի փոխանակում մը միայն,
Զիս գինովցուց երազներով տարածամ:

Հինէն ծանօթ հուրի մըն էր երկնասոյգ,
Կեցած դէմս զիս կը զննէր տարփայոյգ.
Խաժ աչքերէն սէր կը ծորէր ուղիօրէն,
Զիս կախելով իր նայուածքին մագնիսէն:

Խոստանալով թէ կը դառնայ անպայման,
Արտօրանքով փախուստ տուաւ անվարան,
Կ'անապարէր չեմ գիտեր ու՛ր երթալու,
Ո՞ր որսորդին, ո՞ր խոստումին հասնելու:

Մեկնումէն ետք սպասեցի ժամերով,
Սրտաբորբոք ի՛նչ անուրջներ հիւսելով.
Թէ կուգայ եւ զիս կը տանի գգուանքով,
Դէպի գիրկը երանութեան հոգեթով:

Սակայն, ի գո՛ւր, չեկաւ երբե՛ք, խաբեց զիս,
Սրածելով ըղձանքները հոգիիս.
Ինչո՞ւ արդեօք խոստումնադրուծ դուրս եկաւ,
Զիս պահելով յորդ աղբիւրին մօտ ծարաւ...:

Բայց իր դէմքը եւ ժպիտը ընձիւղած,
Դեռ կը մնան սրտիս խորը ֆօղարկուած,
Հոգեյլկիչ յիշատակով տաղելով,
Էութեանս ոլորտները թախիժով:

ԱՀԱ ՍԻՐՏ ՄԸ

Ահա սիրտ մը խոցոտուած խաբեպատիր սէրերէ,
Եւ արիւնոտ շրթներով ըմպած հիւթը տանջանքին,
Կը գալարուի միայնակ՝ լինուած բախտի քմայքին,
Անգթօրէն խանձուած անմխիթար վիշտերէ:

Ահա սիրտ մը պարմանի սարսուռներով բոցակէզ,
Որուն սիրոյ վէրքերը սպիացած կը թուին,
Ի տես չֆնաղ ու պայծառ աղջկայ մը հոգիին,
Ուր մշտավառ կ'երերայ անկեղծութեան ջահը վէս:

Ահա սիրտ մը սիրայեղց՝ ձերբազատուած անցեալէն,
Ընդարմացած կը խայտայ՝ կախարդուած նոր տենդով,
Նոր կեանքի մը տեսական ջերմութիւնով ու բոյրով:

Ահա սիրտ մը բոցկլտուն՝ սիրոյ տենդէն ու յոյզէն,
Թեւաւորուած կը թռչի՝ դէպի գիրկը երազին՝
Արփիացայտ էակին, դէպի խոովքը կեանքին:

ԶԳԻՏՑԱՅ ԵՐԲԵՔ...

Սիրեցի պարման աղջիկ մը գողտրիկ,
Բայց սէր էր թէ կիրք չգիտցայ երբեք,
Սարսուտ մը, դող մը կ'իջնէր սրտիս հէք,
Երբ կը գտնուէի իր մարմնին մօտիկ:

Կ'ուզէի ըլլայ իր մօտ ամէն օր,
Եւ գմայլանքով դիտել զինք ժամեր,
Կազմելով նաշխուն սիրոյ պատկերներ,
Խոր զգացումներ արձակել ներքօր:

Թարմ ու հմայիչ ծաղկեփունջերով,
Գարուն բերելով կու գայի իր մօտ,
Զուր սպասելով նայուածք մը տարփոտ,
Սրտի կայլակ մը խանդաղատանքով:

Հանոյք էր ինծի հանդիպիլ իրեն,
Խօսիլ ժամերով հարցեր զանազան,
Եւ ստեղծելով պահեր խնդութեան,
Երջանկանալ յար, կախուած՝ շրթներէն:

Այսպէս շարունակ, տարիներ ամբողջ,
Մեր մտերմութիւնը շարունակուեցաւ,
Դառնալու համար օր մը սրտագրաւ,
Մարմնային ըղձանք, հառաչանք՝ դողդոջ...:

ՕՐԵՐԸ ԿԵԱՆՔԻՍ

Օրերը կեանքիս կը մեկնին անդարձ,
Առանց ձգելու հետք մը անցեալէն,
Օրե՛ր տանջալից, օրե՛ր տխրամած,
Առուի պէս հոսող կեանքիս դարձարէն:

Օրերը կեանքիս կը մեկնին անդարձ,
Բայց ես չապրեցայ օր մը երջանիկ,
Զգգացի հեւքը սրտիս խոցոտուած,
Զգտայ կոյս մը հոգուով գեղեցիկ:

Օրերը կեանքիս կը մեկնին անդարձ,
Բայց ես կարօտ եմ օրերու գուարթ,
Եւ սիրոյ մը ջիւղ՝ խորքով անաղարտ:

Օրերը կեանքիս կը մեկնին անդարձ,
Բայց ես կը մնամ յոյսով անվհատ
Թէ կու գան օրեր սրտիս համեմատ:

ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Անակնկալ հանդիպում մը փողոցին մէջ բազմամարդ,
Աղջկայ մը հոյատեսիլ՝ գոր սիրեցի օր մը ես,
Պատճառ դարձաւ վերջիշեղու անցեալ կեանքս սիրառատ,
Ու բանալու դարպասը հին ապրումներուս տարփակէգ:

Սարսալի խոովք մը տաք, փոքորիկ մը սիրագեղ,
Տարածուեցաւ սրտիս բոսոր ոլորտները յորդառատ,
Ապաւ յանկարծ վերածուեցաւ հոսանքի մը խելահեղ,
Ու ողողեց մարմինս ամբողջ երածշտութեամբ մը յայրատ:

Խօսեցաւ ան խոր յուզումով, պատմեց դէպքեր անցեալէն,
Երնէկ տալով այն օրերուն երբ իրարմով հմայուած,
Համբոյրներու մեղեդիով կ'արբենայինք մեղմօրէն:

Ու հեռացա՛ւ... դանդաղօրէն, գլխակորոյս, աներկած,
Տալով յոյսի նշոյլ մը մութ մեր ապագայ հանդիպման,
Որուն հիմա ես կը սպասեմ երազներով դիւրեկան:

ԵՐՋԱՆԿՈՒԹԻՒՆ

Սիրտս գտաւ սիրածին, երջանկութեամբ կը յորդի,
Երագային զգացումներ կը ծոցուորին մարմնիս մէջ,
Սիրոյ ֆուրմէն կախարդուած կը բաբախեն անընդմէջ,
Քաղցրագուարթ երագանձով ու բերկրանձով մը յուռթի:

Տառապալից օրեր ու ցաւ անվերադարձ հեռացան,
Ինչպէս աստղերն արշալոյսին՝ բորբ արեւի հմայքէն,
Ըմպած գինին անյագօրէն երջանկութեան ակունքէն,
Սիրտս կ'երգէ սիրադայլայլ մեղեդի մը մեղմածայն:

Երջանկութիւն, ապրու՛մ վսեմ, անուշաբոյր դիցուհի,
Կեանք պարգեւող յոյսի ջրվէժ, եղեմական ճանապա՛րհ,
Անմատչելի բարձու՛նք պայծառ, երագներու թագուհի՛:

Հիմա որ քեզ կուրծքիս սեղմած տանջանքներէ վերջ եկար,
Ես կը բաղձամ բաժնել սիրով հրնուանքն այս խոր կենսատու,
Անմխիթար ու թախծահար հագարաւոր սրտերու...:

ԱՆՈՅՇ ՀՈՎԻԿ

Այսօր, նորէն, մեղմօրէն, կը փշես խուլ ծիծաղով,
Կու գաս հեռուէ՛ն՝ ֆաղաֆէն, թովչութեամբ ու գորովով,
Տեսա՞ր դէմքը պաշտելի սիրտս գերող հուրիին,
Բերի՞ր խապրիկ մը իրմէ, անոյշ հովիկ սրտագին:

Թախծահնչիւն սարսուռով չփսփսա՞ց ականջիդ,
Թէ կը պահէ մեր սէրը եւ կը սիրէ զիս ընդմիշտ,
Եւ աչքերը սեւեռած տրտմութիւնով ակադճուն,
Կը սպասէ անհամբեր՝ վերադարձս դէպի տուն:

Պատմէ հովի՛կ, շշնջա՛, արտիս բոցը շիջեցուր,
Լոյսի շողով մը ներմակ, կասկածներս հեռացուր,
Ծիածանով մը յոյսի, երազներուս մարմին տուր,
Սիրոյ ֆաղցր խօսքերով, յիշատակներս արթնցուր:

Ա՛խ, զինք որբա՛ն, ա՛խ որբա՛ն կարօտցած եմ տեսնելու,
Վայելելու վարդաբոյր կերպարանքն ու լալու,
Մագնիսուելու սիրագեղ իր աչքերուն փայլակէն,
Հրդեհուելու բոցակէզ իր հոգիին խարոյկէն:

Օրերս կ'անցնին յամրաբար՝ կրիայի ծանր ֆայլուածքով,
Համբերութեանս սահմանը դաժանօրէն ֆանդելով,
Անցէ՛ք արագ, շո՛ւտ անցէ՛ք սրտանմլիկ գորշ օրեր,
Որ գայ պահը տեսութեան, սիրահարս լուսաբեր:

ՍԻՐԱԾԻՍ

Դիւթանֆիդ հիմա անձնատուր եղած,
Կը խմեմ անյագ սիրոյդ կարասէն,
Վարդագօծ դէմֆիդ հմայֆով օծուած՝
Սիրտս կը բուծուի իր հին վերֆերէն:

Խօսֆերուդ անոյշ բոյրով սիրարծարծ,
Խոովմ մը խելառ կը պաշարէ գիս,
Գերագոյն ոյժ մը հոգիս կախարդած,
Թափ կուտայ յանկարծ տարփոտ երագիս:

Սիրոյդ նաւակը առագաստ բացած,
Կը յառաջանայ սրտիս ծովուն մէջ,
Վառէ՛ փարոսը սրտիդ լուսածարծ,

Պահէ գայն ընդմիշտ պայծառ ու անշէջ,
Որ հասնի սէրս սահանֆով ուժգին,
Նաւահանգիստը իր հառաչանֆին:

ԴԵՌ ԿԸ ՍԻՐԵ՞Ս ԶԻՍ

Հագիւ ամիս մը հեռացած քեզմէ,
Եւ ահա ինչքան կարօտցած եմ քեզ,
Տակաւին հոգիս կ'այրէ կը տանջէ,
Վերջին գիշերուան լացդ աղէկէգ:

Կ'ուզէի գիտնալ դուն ալ ինձի պէս,
Մտահոգուած ես այս բաժանումով,
Մուք թախիժ մը լուռ արդեօ՛ք ինձի պէս,
Պատած է հոգիդ մեր պարման սիրով:

Շքեղ հասակդ բարտիի նման,
Կ'ուրուագծուի թաց աչքերուս դիմաց,
Կը խօսիմ հետդ սիրտէս մեղմաճայն,
Անուշ աչքերուդ բոյրէն գիւնովցած:

-«Ո՛վ սիրուն աղջի՛կ, սրտիս թագուհին,
Դեռ կը սիրե՞ս զիս հայու ջինջ սիրով,
Պահած ես արդեօք խոստումներդ հին,
Եւ կ'ապրի՞ս միայն զի՛ս երագելով»:

ԿԱՐՕՏ

Իմ տանջուած սիրտը կ'այրի, կը հալի,
Ինչպէս խարոյկ մը բու սիրով առի,
Հասի՛ր, սիրելիս գիշերով եկու՛ր,
Մարէ՛ հրդեհը՝ սիրտս գովացուր:

Ես քեզ կ'երագեմ ցերեկ ու գիշեր,
Կը սեղմեմ սիրտդ սրտիս կարեմէր,
Բայց երբ կ'արթննամ ու քեզ չեմ տեսներ,
Կու լամ, ա՛խ, կու լա՛մ՝ անյոյս ու անսէր:

Հերիք է այսֆան տառապանք ու ցաւ,
Կեանքս մորմոքով, կարօտով անցաւ,
Կարմիր արեւս սեւով պատեցաւ,
Թափած արցունքս վարար գետ դարձաւ:

Հասի՛ր, սիրելիս, սիրտս հովացուր...:

ԳԻՇԵՐ...

Լուսնկայ գիշեր, տենչարծարծ գիշեր,
Ամայի դաշտեր կը շրջագայիմ,
Կը մսի մինակ սիրտս կարեվէր,
Եկուր սիրելիս շուտով կը սառիմ,
Գիշերով այս ցուրտ, աստղագարդ գիշեր...:

Լուսնկայ գիշեր, սիրայոյզ գիշեր,
Գիւղին լոյսերը մէկ-մէկ կը մարին,
Հեռուէն Եփրատի քրքիջը կերկեր,
Կ'արձանագրէ խոր սրտիս մէջ մթին,
Գիշերով այս ցուրտ, սիրայոյզ գիշեր...:

Ա՛խ, կ'այրիմ մինակ ես ինչ կարօտէն,
Ինչո՞ւ անտարբեր ու քար-սիրտ դարձար,
Եկու՛ր որ ըմպեմ սիրոյդ նեկտարէն,
Գի՛նով եմ սէրէդ դարձեր սիրահար,
Գիշերով այս ցուրտ, թախծաբեր գիշեր...:

ԿԸ ՍԻՐԷ՞Ր ԶԻՍ

Կոյս մը քանչցայ հրապուրիչ ու շէնշող,
Յաներժական սիրոյ տենդէն կը խայտար,
Իսկ երբ անոյշ իր նայուածքը յամենար
Իմ աչքերուն, զիս կը գերէր սրտադող:

Կը սիրէ՞ր զիս անկեղծ սիրով՝ չգիտցայ,
Խորհրդաւոր հոգեվիճակ մը ունէր.
Իսկ երբ նստէր քովս մի՞նակ, աներեր,
Սիրոյ ցօղ մը սրտիս կ'իջնէր ակամայ:

Խրոխտօրէն կը քայլէր ան իմ քովէս,
Տասնեակ աչեր կը յածէին իր վրայ,
Սիրտս կ'ուռէր ըզճանքներով հետագայ,
Երբ կը խօսէր սիրոյ խօսքեր սիրակէզ:

Օր մը սիրոյ աստուածուհին կը դառնար,
Կը փայփայէր երազներս անմարմին.
Օր մը քուրմը՝ ատելութեան արձանին,
Կը խռովէր տանջուած սիրտս անդադար:

Օր մը ուրախ, - ինչպէս մանուկ մը անհոգ, -
Օր մը տխուր, - սեւ ամպի պէս մթաստուեր, -
Արեւ-անձրեւ, կարծես կեանքէն դժգոհ էր,
Իսկ ես ընդմիջտ կը մնայի մտահոգ՝

Կը սիրէ՞ր զիս, թէ չէր սիրեր խոր սիրով...:

ԻՆՉՈ՞Ւ ԻՆՉՄԷՆ ԵՆՂՈՒՆ ՑԱՐ

«Քեզմէ նեղուած եմ», ըսիր, խօսակցութեան մէջ յանկարծ,
Եւ թուեցիր պատճառներ՝ փաստարկելով սին փառքեր,
Դէմքդ ծածկած սեւ ամպով՝ ինչպէս արեւ խաւարած,
Ինձմէ հաշիւ ուզեցիր՝ զգացումով անտարբեր:

Արդարանա՞լ, ո՛չ, երբե՛ք, ըսե՞լ խօսքեր հնացած,
Ի՞նչ մեծ յանցանք եմ գործեր, որ հեռանա նեղուելով,
Քանի ես քեզ կը սիրեմ եւ քու սիրով խենթացած,
Լուսցուցած եմ գիշերներ՝ թափառելով ու լալով:

Կը բողոքես թէ ինչո՛ւ ես յայտնած եմ ուրիշին,
Մեր երազը, մեր սէրը, մեր իդները՝ զերդ մանուկ,
Բայց դուն ինչպէ՞ս կ'ուզէիր բոցավառուի իմ հոգին,
Մինակութեան մէջ խանձի՛ մեր գաղտնիքով ծանրաշուք:

Մենք երդումով խոստացանք պահել սէրը մեր թափուն,
Մեր սրտերուն մթաստուեր ձորերուն մէջ մեկուսի,
Բայց ես ըսի դաշտերուն, թռչուններուն, ծառերուն,
Զիս ուխտադրո՞ւժ կ'անուանես, ո՞հ ի՞նչ սրտով, ինչպիսի՛...

Ինչպէ՞ս պահեմ սրտիս մէջ սէր մը անկեղծ ու վսեմ,
Կ'այրիմ տեսիլդ կարօտէն՝ բաժանումով այս դաժան,
Սէրս գաղտնիք չէ՛ այլեւս՝ դողդողագին կ'արտասուեմ,
Արցունքիս մէջ խառնելով վիշտերս խոր, դառնահամ:

Ինչո՞ւ ինձմէ նեղուեցար, ո՛վ իմ անգին, իմ աղուո՛ր...:

ԱՐԴԵՕՔ ԳԻՏԵՐՍ

Արդեօք գիտե՞ս դուն սիրելիս, որ գեղեցիկ բառերով,
Կարելի չէ արտայայտել զգացումներ հարազատ,
Սէր մուրալու վերապահուած գունաթափուած խօսքերով,
Կարելի չէ գնահատել սիրոյ յոյզը խանդակաթ:

Արդեօք նայա՞ծ ես, սիրելիս, պրիսմակէն աչքերուս,
Եւ նկատա՞ծ բո՛ցը սիրոյս որ կը ցոլայ դէպի քեզ,
Մաշուած խօսքեր ու երգումներ անելորդ են ու անյոյս,
Քանի սիրտս լուռութեան մէջ կը տուայտի աղէկէզ:

Անդրադարձա՞ծ ես սիրելիս որ տեսնելով քեզ, ինչպէ՛ս
Կը տոչորի լեզուս ծարաւ սիրոյդ ակիւն մօտեցած,
Եւ թէ ինչպէ՛ս կը շիկանայ դէմքս այրող արիւնէս:

Ա՛լ կը բաւէ, սէրդ ցոյց տուր՝ անկեղծութեամբ փոխադարձ,
Եւ ականջիս մեղմ շշնջայ, որ կը սիրես զիս հիմա,
Անտեսելով եւ մոռնալով կասկածներդ տարակայ:

ՓԱԽՈՒՍՏ

Սիրեցի սաստիկ սիրտս սարսուաց,
Հոգիս խոռվեց ցաւ մը յուսաբափ,
Թանձր մշուշներ խուժեցին յանկարծ,
Ցանելով վրաս քախիծներ անչափ:

Համբաս փշոտ էր, հոգիս՝ կարեվէր,
Սիրոյս յորձանքը միտքս կը հիւծէր,
Կեանքս տաժանֆով բեռ մը կը տանէր,
Յոյսի նշոյլ մը ինձմէ կը փախչէր:

Եւ սիրտս պոռթկաց աղէխարշ յոյսով,
Հոգիս ամայի դաշտեր կ'երագէր,
Ա՛լ յուսահատած նետուեցայ փութով,

Դէպի անդորրը հոգւոյս մթաստուեր,
Քաղաքէն հեռու՝ գիւղ մը անվրդով,
Ուր կ'ապրիմ հիմա օտար ու անտէր:

ՄԵՐ ՍԵՐԸ

Մեր այս սերը չֆնաղ աղջիկ աննման,
Ծնաւ անունն գիշերներու խորհուրդով,
Տարիներով վանդակուելէ վերջ միայն,
Մտալլկիչ ու ցաւագին երկունքով:

Մեր այս սերը քննոյշ աղջիկ պաշտելի,
Պէ՛տք է մնայ գուրգուրալի ու ծածուկ,
Հրկիզուելով լուսօտան մէջ մթալի,
Հեռու մարդոց բամբասանէն սմսեղուկ:

Մեր այս սերը սիրուն աղջիկ յուսերես,
Պէ՛տք է մնայ անխոցելի ու մաքուր,
Անհասելի բարձունքներու ճիւղին պէս,
Հեռու մարդոց չար նախանձէն սեւաթոյր:

Մեր այս սերը աղուոր աղջիկ սիրալիք,
Պէ՛տք է ապրի, պէ՛տք է շնչէ մինչեւ մահ,
Սէրդ կեանքս է, առանց սիրոյ չեմ ապրիր,
Սիրէ՛ ընդմիշտ, երջանկացու՛ր զիս՝ գթա՛....:

ՏԵՍԻԼՔ

Շարժիչներու աղմուկին հետ միաճայն,
Միտքս կրկին կը վերանայ արեխոով,
Աչքերս անթարթ՝ մագնիսացած կարօտով,
Քեզ կ'երագեն ո՛վ պաշտելիս աննման:

Վարշամակուած յիշատակներ անցեալի,
Դանդաղօրէն կը մերկանան տեսիլով,
Քաղցր պահեր՝ ընդելուզուած հեշտանով,
Կը տողանցեն տոփանով մը ցանկալի:

Երբ վարդագոյն շրթունքներդ կը բացուին,
Ու սիրածոր խօսքեր սիրտս կ'ողողեն,
Լեռնակուտակ յուզումներուս պոռթկումէն՝
Արցունքներս առուի նման կը հոսին:

Սակայն, յանկարծ, գործի բերմամբ կը սթափիմ,
Անիծելով ճակատագիրս դժնդակ,
Որ խորտակեց սիրոյս շէնքը անապակ,
Ու հեռացուց մեզ իրարմէ տրտմագին:

Ու՛ր ես հիմա, ո՛վ տեսիլիս թագուհին...:

ԱՂԵՐՍԱՆՔ

Եթէ այլեւս քեզ այնքան զրկած,
Բազուկներս ա՛լ քեզի մօտիկ չեն,
Ուրեմն, թոյլ տուր կարօտով այրած
Զգացումներս քեզ շրջանակեն:

Եթէ այլեւս քեզ այնքան սիրած,
Աչքերով քեզի չեմ կրնար տեսնել,
Ուրեմն, թոյլ տուր սէրէդ գինովցած
Սրտիս աչքերով քեզ երեւակայել:

Եթէ այլեւս քեզ ինծի կապող,
Սիրոյ հրաշէկ յոյզերդ մեռան,
Ուրեմն, թոյլ տուր միտքդ պաստառող
Յիշատակներս անթատամ մնան:

ՀԱԻԱՏԱ՝ ԻՆՁ...

Սիրեցի քեզ սիրուն աղջիկ աննման,
Մարմնիս ամբողջ գորութիւնով՝ խենթի պէս,
Ու տանջալից սիրտս դարձած ատրուշան,
Կը խանձուի ու կը հալի մոմի պէս:

Սիրտիս խորը գաղտագողի անթեղուած,
Սիրոյ հուժկու հրաբուխը ժայթփեցաւ,
Տրորելով նամբուն վրայ գտնուած,
Արուեստական խոչընդոտներ ու անցաւ:

Ըսի արդէն, յանդգնեցայ քաջաբար,
Թէ կը սիրեմ ու գինովցած եմ քեզմով,
Կ'ուզեմ գգուել թուշերդ վարդ բոցավառ,
Ու արբենալ սիրատոչոր համբոյրով:

Ո՛վ սիրուհիս, հաւատա՛ ինձ անվարան,
Բա՛ց սիրտդ լայն, խոստովանէ սրտագին,
Թէ մեր սէրը պիտի ապրի յաւիտեան,
Ի՛նչ որ ըլլան պայմանները գալիքին:

ԽՈՍՏՈՎԱՆԻ՝Ր...

Խօսիր հետս, սիրեկան, թափուն սիրով թովչալի՝
Գիշերային սիրոյ մէջ,
Ըսէ՛ հնծի՛ շշնջա՛, միայն ըլլայ լսելի,
Թէ կը սիրես զիս անվերջ:

Գորովագին բառերով խոստովանէ, սիրելիս,
Որ կեանքիդ մէջ կը շնչեմ,
Ու սիրագեղ գգուանով տիրացած ես հոգիիս՝
Անկեղծ սիրով՝ կուրօրէն:

Այնպէ՛ս ըրէ, իմ անգին, որ աշխարհս փաղցրանայ,
Արեւաբորբ այս սիրով,
Երագներուս դղեակը սիրոյդ վրայ բարձրանայ՝
Կրանիթեայ պատերով:

Սիրէ՛, սիրէ՛ զիս այնպէ՛ս, որ չորցնես անվհատ
Արցունքներս տրտմագին,
Քանզի ես շատ եմ լացած ըզձանկներով յուսահատ,
Գիշերները՝ առանձին:

ՅԻՇԷ՛ ԶԻՍ...

Յիշէ՛ զիս գարնան գով առաւօտուն,
Յիշէ՛ զիս ամրան խանձող օրերուն,
Յիշէ՛ զիս աշնան թաց գիշերներուն,
Յիշէ՛ զիս ձմրան ցուրտին սարսուռն,
Յիշէ՛ զիս ամբողջ տարին՝ անպայմա՛ն՝
Բայց լոկ ժպիտով՝ առանց տխրութեան:

Յիշէ՛ զիս ընդմիշտ անխառն հրճուանքով,
Բայց երբե՛ք՝ լացով ու հառաչանքով,
Կ՛աղաչեմ հոգիս, եթէ պիտ՛ յիշես
Օրերն անցեալի, սէրս բոցակէզ,
Կարօտով յիշէ՛ եւ մի՛ վրդովիք,
Կամ երբե՛ք, երբե՛ք մի՛ յիշեր՝ մոռցի՛ր...:

ՍԻՐԵԼԻԻ ՄԸ ՈՐ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Շուտով կը ֆադեն ֆեզ վարդաստանէն,
Ուր տարիներով մե՛նք ըմբռշխնեցինք,
Շշնջալով միշտ իրարու սիրտէն
Անցնող ջերմութեան յոյզը ամբարձիկ:

Բայց պիտի մնայ բարեկամութեան
Իսկական սէրը մեր հոգւոյն մէջ յար,
Սակայն կարօտդ վերքի մը մման,
Միշտ պիտի կոտտայ անդեղ ու անհար:

ԽՈՐՀՐԴԱԻՈՐ ԱԶՔԵՐՈՒԴ

Խորհրդաւոր աչքերուդ ծովերուն մէջ այս գիշեր,
Ողողուեցան հոգիս խոռոչները դիւթանձով,
Աչքերո՛ւդ մէջ նաւարկեց սիրտս իդճերով այեխոով,
Աչքերո՛ւդ մէջ ծփացին սիրոյ կապոյտ ալիքներ...

Տրամաքախիժ էութիւնս՝ ծանր հոգերով բեռնաւոր,
Ուրախութեամբ լեցուցիր մով աչքերուդ տարփանձով,
Արթնցուցիր սրտիս մէջ զգացումներ հոգեթով,
Հայելւոյն մէջ աչքերուդ՝ զիս գերեցիր դուն այսօր...

Ժամանակը դաւաճան փախաւ արագ լուսնի տակ,
Երբ հոգիդ կարասէն հոգիս ըմպեց անյագուրդ...
Ու գինովցա՛ւ սիրավառ կախարդանքէն աչքերուդ...

Դուն այս գիշեր, ո՛վ աղուոր, տուիր ինձի սէր մ'անյագ,
Եւ շրթներս օծեցիր շուշանաբոյր համբոյրով...
- Սէրն աչքերո՛ւդ մէջ նանչցայ, գոր պիտ' երգեմ այրուելով...:

ԱՇՆԱՆ ՄԵՂԵԴԻ

Աշնան առաւօտ շուար փայլերով,
Կ'անցնիմ փողոցներ՝ հոգուով աղէկէզ,
Անհուն աչքերով կը փնտռեմ ես քեզ,
Ո՛վ սիրուն աղջիկ՝ երա՛զ սիրաթով:

Անուկդ տալով, կարօտս լալով,
Ոլորապտոյտ թաղերէ կ'անցնիմ,
Սիրոյդ մագնիսէն ուղղուած կը հասնիմ
Հոն, ուր խոստացանք ապրիլ իրարմով:

Երկինքը խոնաւ ամպերով ծածկուած,
Անձրեւ կը մաղէ անհոգ ծիծաղով,
Յուզումիս սանձին կապը ֆակելով,
Նոր խոովք կու տայ սրտիս փոթորկած:

Ալեկոծ միտքս խոր տուայտանքով,
Գինովի նման կ'օրօրուի անդէկ,
Յոյզերուս երգը, ձայնս՝ յոգնաբէկ,
Կը ժայթփին յանկարծ վարար արցունքով:

Կը յիշե՞ս, հոգիս, գիշերը վերջին,
Բիւր խոստումներդ՝ մեր սիրոյ մասին,
Թէ պիտի մնանք ընդմիշտ միասին,
Մինչեւ մահ սիրեմք զիրար սրտագին:

Բաժանումէդ ետք անգին սիրեկան,
Օրերը անցան, կեանքս դարձաւ մուրթ,
Բայց դուն կ'ուշանա՛ս, շո՛ւտ եկուր անգուրթ,
Վե՛րջ տուր երկիւղիս, պարզէ՛ ծիածան:

ՀՐԱԺԵՇՏ ԿՈՒՏԱՍ

Ուրեմն, այդպէս, կատակ չէ երբեք,
Որոշում առած կը մեկնիս շուտով,
Բաժանումի ցուրտ ուղին բռնելով,
Հրաժեշտ կուտասս մեր սիրոյն անդէկ:

Բայց, արդեօք ինչո՞ւ այսօր պաղարիւն,
Ոնիր կը գործես սիրած անձիդ դէմ,
Ինչպէ՞ս, ի՞նչ խղճով խօսեցրով դժխեմ,
Կը վիրաւորես սիրտս ակազուն:

Մտէդ անցած է երբեք մէկ անգամ,
Թէ այս մեկնումով ի՞նչ պիտի ըլլայ,
Հակատագիրը այս տղուն հիմա,
Ինչպէ՞ս պիտ' անցնին օրերը դաժան:

Կը մեկնի՞ս՝ մեկնի՞ր, չեմ կրնար ըսել
Ո՛չ մէկ ծանր խօսք, չեմ կրնար յայտնել
Ո՛չ մէկ մեղադրանք, այլ՝ միայն մաղթել՝
Բարի ֆանապարհ ու միշտ աղօթել:

Քանի կը սիրեմ ես քեզ խոր սիրով,
Ու կը հրնուիմ քու երջանկութեամբ,
Երբ դուն ուրախ ես այս ֆամբորդութեամբ,
Ես՝ թախծոտ ու լուռ՝ այս բաժանումով...:

ԴՈՒՆ ՀԵՌԱՑԱ՛Ր ...

Հոգիս, այսպէ՛ս, վերջապէս, միջավայրէդ հեռացար,
Մելամադոտ գնացով սրտցաւօրէն մեկնեցար,
Արտօսրավատ աչքերով համբուրուելով անձկագին,
Հրածեշտի թախիծով շրջապատուած սառնագին:

Բաժանումով այս հոգի՛ս, մնացի ես աներկած,
Տառապանքիս ու վիշտիս ճիրաններուն յանձնուած,
Տեսութենէդ զրկուած ունայն օրեր ապրելով,
Կեանքս դարձած է խաւար՝ կսկծալի ոլորտով:

Դուն հեռացար, սիրելի՛ս, հանդարտութիւն գտնելու,
Միտքդ կրծոդ հարցերը առժամապէս մոռնալու,
Անտեսելով իմ սիրտը, որ կը վառի անտէրունչ,
Ու ցաւերս ֆոդարկուած, գորս կը կրեմ անմրմունջ:

Հիմա ինչպէ՞ս դիմանամ, ինչպէ՞ս տիրեմ իմ կեանքին,
Կարօտցած եմ խօլօրէն աչքերուդ խոր հայելին,
Հանանչաւոր հմայքդ ու գգուանքդ տարփակէգ,
Սիրատոչոր համբոյրդ, մտերմութիւնդ ա՛յնքան հեգ:

Յոյսով եմ թէ շո՛ւտ կ'անցնին այս օրերը դժնդակ,
Անհրապոյր ու դժխեմ՝ ինչպէս ձմրան եղանակ,
Կը միանանք իրարու կարօտակէգ հոգիով,
Ու գիշերուան խորհուրդով մենք կ'արբենանք իրարմով:

ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ 'Ր...

Փողոցները կը թափառիմ,
Քայլամոլոր գնացնով,
Մրմնջելով անունդ անգին,
Փակ շրթներուս արանքով:

Գիշեր է լուռ, մութ ու թախծոտ,
Ու ամպերու աչքերէն
Արցունք կ'իջնէ մելամաղձոտ,
Դէպի սիրտս յուլօրէն:

Սիրոյդ վառած կրակը բորբ,
Սրտիս խորը կը տաղէ,
Մնացած եմ մինակ ու որբ,
Դուռս ո՛չ ոք կը բախէ:

Բաժանումիդ՝ իմ սիրեկան,
Դիմանալը դժուար է,
Կարօտցած եմ տեսիդ բուրբան,
Վերադարձի՛ր, կը բաւէ՛:

Ա՛յ մեղցիք տառապանքիս,
Յոյց տուր դէմքդ դիւթական,
Նոր աւիշ տուր տխուր կեանքիս,
Համբոյրովդ անթառամ...:

ԱՌԱՆՁԻՆ ԷՐ...

Գիշերուան խոր լուսեան մէջ խորհրդաւոր,
Քայլամուտը կը դեգերիմ մութ փողոցներ,
Միտքս կրծող հարցեր բազում հիւժախտաւոր,
Վերլուծելով, որոնելով նոր ուղիներ:

Տնակէ մը լսուող լացի ձայն մը կերկեր,
Կը յուզէ գիս՝ առանձնութիւնս զգացնելով,
Կը մօտենամ պատուհանին արցունքաբեր,
Ու կը նայիմ լացող կնոջ հարցականով:

Կինը տխուր կու լայ անվերջ հեծկլտանքով,
Առանձին է, նանկերուն մէջ մութ գիշերուան,
Յոյզը սրտին թափանցած է սողակելով,
Ստեղծուցած միտքն ու հոգին աստանդական:

Շրջապատի գեղեցկութեան ովկիանին մէջ,
Կդգիացած ու մեկուսի կը տուայտի,
Առանձին է կը տառապի աչքերով գէջ,
Կարօտ ձեռքի մը հպումին ու հեշտանքի:

Առանց սիրոյ եւ գգուանքի կեանքը փուն է,
Եթէ ըլլաս նոյնիսկ հարուստ ու գեղեցիկ,
Առանձնութիւնն մարդու հոգին կը խաթարէ,
Առանց ընկեր պիտի ապրիս ապերջանիկ:



ՍՐՏԱԳԻՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼ ՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

- «ՊԱՐՈՆ» տպարանի սեփականատեր
ՊՐՆ. ԿԱՐՕ ՓԱՇԱՅԵԱՆԻՆ,
որուն ֆաջայերութեան եւ գոհարերութեան շնորհիւ
կարելի է դաւ հրատարակել սոյն գիրքը:
- Արուեստագէտ ՊՐՆ. ՊԵՏՐՈՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻՆ,
որ սիրալոժար գծագրեց գրքիս կողմը:

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

Ստանալու համար դիմել՝

KAIKOR HOTOYAN
511-34 LEITH HILL ROAD
WILLOWDALE, ONTARIO
M2J 1Z4

GARO PASHAYAN
2918 SHEPPARD AVENUE E.
AGINCOURT, ONTARIO
M1T 3J4